

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра прикладної лінгвістики

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри

«__» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: Створення електронного посібника з лінгвокультурології
«Паремійний концепт ЖІНКА/WOMAN в українській та англійській мовах»

Виконала:

студентка IV курсу, групи 5521з,

спеціальності 035 «Філологія»

спеціалізації 035.10 «Прикладна лінгвістика»

Касюкова Яна Костянтинівна

(прізвище, ім'я та по батькові)

Керівник:

Ст. викладач Мочалова Н. С.

(науковий ступінь, учене звання прізвище та ініціали)

Миколаїв – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТ ЯК ОСНОВНА ОДИНИЦЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ.....	9
1.1. Поняття «концепт» та «мовна картина світу».....	9
1.2. Структура концепту та методика аналізу концепту.....	15
1.3. Паремійний концепт	20
1.4. Порівняльне вивчення концептів різних лінгвокультур.....	23
РОЗДІЛ 2. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ ЖІНКА В УКРАЇНСЬКИХ ПАРЕМІЯХ	26
2.1. Структура концепту ЖІНКА, представленого пареміями української мови.....	26
2.2. Структура концепту WOMAN вербалізованого пареміями англійської мови.....	31
2.3. Порівняння концепту ЖІНКА/ WOMAN в українській мові.....	36
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	45
3.1 Вибір та налаштування платформи для розробки веб-посібника....	45
3.2 Дизайн та оформлення електронного посібника.....	47
3.3 Виділення тексту та стилізація на лінгвокультурологічному веб-сайті.....	47

	3
	49
3.4 Додавання зображень та графіки для електронного посібника.....	49
3.5 Використання embed code для інтерактивних завдань	50
3.6 Тестування та виправлення помилок у лінгвокультурологічному електронному посібнику.....	51
3.7 Взаємодія з користувачами електронного посібника та збір зворотного зв'язку.....	52
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	60

ВСТУП

Актуальність роботи.

Дослідження культурних явищ та ментальних структур носіїв різних мов — одне з найважливіших завдань мовознавчої науки в рамках антропоцентричної парадигми на сучасному етапі її розвитку. Такі дослідження дозволяють зрозуміти ключові аспекти ментальної матриці, що зафіксована в мовах різних лінгвокультур, і сприяти порозумінню між народами, кращого вивчення іноземних мов та збагачення розуміння про світ, яке так чи інакше відрізняється навіть у носіїв близькоспоріднених мов.

Дослідники, які вивчають явища в галузі антрополінгвістики, вважають, що одним з її актуальних завдань є визначення поняття картини світу й основ її моделювання, а також дослідження мовної особистості (Н. Д. Арутюнова, М. Алімжанова, А. Вежбицька, С. Я. Єрмоленко, С. П. Жаботинська, В. В. Жайворонок, Ю. Н. Караулов, О. С. Кубрякова, Д. С. Лихачов, В. А. Маслова, К. Мізін, З. Д. Попова, В. М. Русанівський, О. О. Селіванова, Г. Слишкін, Ю. С. Степанов, І. А. Стернін, В. Н. Телія, С. Г. Тер-Мінасова та ін.).

Теоретичною базою для досліджень понять «концепт», «пареміологічний концепт», «лінгвокультурема», принципів лінгвокультурологічного вивчення та порівняння лінгвокультурологічних явищ тієї чи іншої мови в сучасній мовознавчій науці для цієї роботи стали праці Н. Д. Арутюнової (Язык и мир человека. М., 1999), А. Вежбицької (Понимание культур через посредство ключевых слов. М., 1991; Язык. Культура. Познание. М., 1997), Д. С. Лихачова (Концептосфера русского языка // ИАН СЛЯ. 1983. Т.52, №1. С. 3–9), Мізін К. І. Нові напрями в українському мовознавстві: зіставна лінгвокультурологія / К. І. Мізін // Мовознавство. — 2012. — № 6. — С. 38-52; Петров О. О. Зіставна лінгвокультурологія: методологічні проблеми та перспективні методики : монографія. — Переяслав-Хмельницький; Кременчук : Вид-во ПП Щербатих О. В., 2018. — 280 с.; О. О. Селіванової (Нариси з української фразеології

(психокогнітивний та етнокультурний аспекти) – К.; Черкаси. – 2004), Ю. С. Степанова (Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. М., 1997), О. С. Кубрякової (Краткий словарь когнитивных терминов/ под. общ.ред Е.С.Кубряковой. – М., 1996), В. О. Маслової (Лингвокультурология. М., 2001; Когнитивная лингвистика. Минск, 2008), З. Д. Попової та І. А. Стерніна (Когнитивная лингвистика. М., 2007).

Тему цього дослідження можна вважати актуальною з огляду на те, що концепти, які дають уявлення про ключові елементи культури різних народів, дозволять розуміти ключові цінності стосовно цього явища у того чи іншого народу, а дослідження пареміологічних концептів дозволяє простежити еволюцію цих цінностей і виявити закономірності та зміни, які відбулися у сприйнятті того чи іншого явища носіями різних лінгвокультур.

Об’єкт дослідження – фрагмент мовної картини світу (концепт) к ЖІНКА/WOMAN в українській та англійській мовах.

Предмет дослідження – особливості репрезентації концепту ЖІНКА/WOMAN в українських та англійських пареміях.

Мета роботи – розробити електронний посібник з лінгвокультурології для самостійної роботи студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика».

Завдання роботи:

- 1) дослідити поняття «концепт» та «мовна картина світу»;
- 2) дослідити структуру концепту та методику його дослідження;
- 3) дослідити особливості поняття «паремійний концепт»;
- 4) дослідити принципи порівняльного вивчення концептів різних лінгвокультур;
- 5) зібрати та проаналізувати паремії, які репрезентують концепт ЖІНКА/WOMAN в українській та англійській мовах

б) проаналізувати спільні та відмінні риси концепту ЖІНКА/WOMAN в українській та англійській мовах

7) розробити посібник з лінгвокультурології для самостійної роботи

Серед загальнонаукових **методів** важливим для нашої роботи є:

- метод суцільної вибірки мовного матеріалу із джерел, який використовується для відбору мовних одиниць для проведення практичної частини дослідження;
- метод спостереження за функціонуванням та природою мовних одиниць використано для аналізу семантики паремій, що вербалізують концепт ЖІНКА/WOMAN;
- метод аналізу і синтезу отриманих за допомогою спостереження та інших методів даних необхідний для узагальнень та висновків про природу спостережуваних явищ, відбору мовного матеріалу для укладання посібника.

Методи лінгвістичного аналізу:

- елементи кількісного аналізу застосовувалися з метою підрахунку відсоткового співвідношення кількості мовних одиниць для репрезентації кожної складової фрейму досліджуваного концепту, а також з метою виявлення актуальності тієї чи іншої складової концепту (концептуальної ознаки);
- метод концептуального аналізу для аналізу польової структури концепту ЖІНКА/WOMAN;
- описовий метод використано при описі мовних одиниць, які вербалізують концепт ЖІНКА/WOMAN.

Матеріал дослідження — 345 паремій української мови та 168 паремій англійської мови. Через велику кількість паремій, пов'язаних із сімейними та суспільними ролями жінки, стосунками в шлюбі та сім'ї, у цій роботі вибірка обмежена українськими пареміями, які містять слова «жінка», «дружина», «баба», «мати» (та синоніми та форми цієї лексики «матір», «матка», «ненька», «матуся»), «дочка» («донька»), «дівка» («дівчина»), «свекруха»,

«невістка», «господиня» («хазяйка»), «вдова», «кума», «сестра», «тітка»; та англійськими пареміями, які містять слова «woman», «daughter», «wife», «mother», «mother-in-law», «daughter-in-law», «sister», «widow».

Практична значущість дослідження полягає у тому, що дослідження мовної репрезентації одного з ключових концептів, яким є концепт ЖІНКА/WOMAN в українській та англійській мовах сприятиме глибшому розумінню відмінностей у сприйнятті цього концепту в часі та допоможе зрозуміти еволюцію поняття в сучасному світі. Практичні результати дослідження втілені в укладеному навчальному посібникові для самостійної роботи з лінгвокультурології.

Теоретична значущість – аналіз цього концепту як елементу мовної картини світу має цінність для уточнення обсягу понять «концепт», «лінгвокультурема», представлення одного з ключових концептів української та англійської мовних картин світу для практичної роботи з лінгвокультурології та формування лінгвокультурологічної компетенції студентів.

Результати дослідження можуть знайти практичне використання в спецкурсах із лінгвокультурології при вивченні теми «концепт», «лінгвокультурема», з опанування методики аналізу концептів та їх порівняння в різних мовах.

Структура роботи: робота складається зі вступу, 3 розділів, заключної частини, списку літератури, додатків. У **вступі** зазначено об'єкт і предмет дослідження, мету і завдання роботи, методи, використані при проведенні дослідження, теоретична і практична значущість отриманих результатів, обґрунтовується актуальність дослідження. У **першому розділі** висвітлюються теоретичні засади дослідження: розглядається зміст таких понять як концепт, пареміологічний концепт, лінгвокультурема, способи

вербалізації концепту, визначається принципи зіставного вивчення концептів. У **другому розділі** наводиться методика дослідження, опис та структура концепту ЖІНКА/WOMAN в українській та англійській мовах. У додатках вміщено перелік мовних одиниць української мови, які вербалізують концепт ЖІНКА/WOMAN та представлено схему фрейму пареміологічного концепту ЖІНКА/WOMAN.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТ ЯК ОСНОВНА ОДИНИЦЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

1.1. Поняття «концепт» та «мовна картина світу»

Термін «концепт» в мовознавчій літературі з'явився з початком 90-х років ХХ ст. (праці Арутюнової Н.Д., Воркачова С.Г., Карасика В.В., Кубрякової О.С., Лихачова Д.С., Ляпіна М., Нерознак Л., Попової З.Д., Селіванової О., Степанова Ю.С., Стерніна І.А. та інших). Цим терміном для позначення певного поняття послуговується не тільки лінгвістика, а й філософія, культурологія та інші науки.

У філософії термін «концепт» (від лат. *conceptus* – поняття) означає формулювання, мисленнєвий образ, загальна думка, поняття; смисл імені [46]. Запозичений з філософії, в лінгвістиці цей термін став служити для пояснення явищ, що перебували на межі мови та культури, мови та мислення, мови й позамовної дійсності: «Потрясіння ХХ ст. інтенсифікували пошуки нового обґрунтування людського буття і культури. В цьому плані інтерес до аналізу культурного ареалу природної мови був ініційований філософією та лінгвістикою [5, с.8].

Попри велику кількість досліджень, у мовознавчій науковій літературі немає єдиного визначення терміну «концепт», як і єдиного підходу до визначення основних напрямів його дослідження. Проте, більшість дослідників погоджуються, що ці напрямки є: 1) когнітивний, 2) (лінгво)культурологічний, 3) лінгвістичний. Утім, окремі дослідники додають до них ще системно-мовний, денотативний, сигніфікативний, семантичний, логіко-філософський, власне філософський, психолінгвістичний, літературно-культурологічний [24, с. 166]. Нам видається недоцільним такий дрібний поділ, оскільки у такому випадку, наприклад, можуть бути труднощі із диференціацією концепта як літературно-культурологічного та лінгвокультурологічного явища, або як логіко-філософського та власне філософського.

Дослідниця О. Куцос виділяє 10 смислових компонентів, які «так чи інакше характеризують сутність поняття «концепт»:

- 1) когнітивний;
- 2) чуттєвий;
- 3) лінгвістичний;
- 4) комунікативний;
- 5) соціальний;
- 6) культурний;
- 7) національний;
- 8) аксіологічний;
- 9) історичний;
- 10) індивідуальний» [24, с. 167].

На основі аналізу цих компонентів О. Куцос виявила, що когнітивний компонент є «інваріантною складовою дефініції концепту, який доповнюють та розширюють лінгвістичний і культурний компонент» [24, с. 169]. Це підтверджує думку про три основні підходи до вивчення концептів, викладену в роботах інших авторів. Осмислення певного фрагменту знання й відображення його в узагальненій картині світу становить сутність поняття «концепт».

Концепт становить собою фрагмент знання про оточуючий світ, проаналізований у свідомості носіїв тієї чи іншої мови й засвоєний усіма членами мовної спільноти. Концепт – це глобальне утворення, продукт і одиниця мислення, «що представляє собою квант структурованого знання, що зберігається у свідомості людини і зберігає інформацію про фрагмент дійсності [10, с. 127-128]. Різниця в моделях мислення кожного окремого етносу, що обробляють інформацію про навколишній світ, зумовлює появу унікальних когнітивно-мовних картин світу, кожна з яких складається із сукупності національно-специфічних концептів. Така різниця в баченні об'єктивної реальності та «незбіжність національних когнітивно-мовних картин світу – одна із найсерйозніших перешкод на шляху адекватної

комунікації між носіями різних культурно-мовних традицій» [10, с. 127-128]. Поєднання концептів, розуміння і адекватне сприйняття системи мовних елементів, що виражають їх, у свідомості людини є мовною картиною світу, яка «уявляється як сукупність, комбінація концептів, що отримують матеріальне вираження» [4, с. 3].

Різні дослідники (Л. А. Лисиченко, Ю. С. Степанов, З. Д. Попова, І. А. Стернін) вдаються до аналізу явища концепту через зіставлення його з поняттям. «Ідеальна» природа концепту, закодована у свідомості одиницями універсального предметного коду дає можливість припустити, що концепт може бути пов'язаний не лише зі значенням слова і поняттям, а вступати з ними в дещо інші структурні відношення. Таку думку висловлює Лисиченко Л.А., вибудовуючи трикомпонентну структуру картини світу, в якій концепту відведене значення одиниці до-мовного рівня: «концепт як до-мовне уявлення про явище, який супроводжується зі свідомості численними ознаками й асоціаціями» [26, с. 38] є одиницею домової картини світу, в той час, як поняття належить концептуальній картині світу, а значення слова – мовній. Звідси уявлення про концепт як «психоментальну підоснову значення, а не саме значення», що, у свою чергу, призводить до розуміння способу вербалізації концепту не лише одним значенням слова (окремим словом), а й цілим лексико-семантичним мікрополем [26].

Подібної точки зору притримується і Маслова В.А., яка виділяє 2 етапи формування концептуальних систем у свідомості людини: невербальний і вербальний [28, с. 69]. Творення концептів, на її думку, відбувається через набуття й осмислення досвіду, який потім трансформується в певні концепти, які, у свою чергу, зв'язуються між собою логічно, утворюючи концептуальну систему – картину світу.

Різні мови надають картинам світу національну специфіку, відображаючи ключові концепти, втілюючи їх у граматиці та лексиці, а оскільки концепти – це згустки або ячейки культури, то їхнє вивчення

допомагає виявити особливості світобачення народу, представити концептуальну і національну картини світу [28, с. 78].

З огляду на комплексну природу цього явища, дуже вдалим нам здається визначення, запропоноване М. Піменовою: Концепт – це певне уявлення про фрагмент світу або частини такого фрагмента, що має складну структуру, виражену різними групами ознак, що реалізуються різноманітними мовними способами і засобами. Концепт відображає категоріальні і ціннісні характеристики знань про фрагменти світу, функціональну значущість для відповідної культури [33, с. 10].

Вербалізація концепту, або за висловом Ю.С. Степанова «здійснення концепту» - це всі мовні і немовні засоби, які так чи інакше відбивають, пояснюють, уточнюють чи ілюструють концепт або розвивають його зміст [59, с. 69], так як бувають концепти, список репрезентацій яких є досить об'ємним, що практично унеможлиблює виділення основного способу мовної репрезентації концепту. До таких концептів, переважно, відносять емоційно-оцінні концепти [19, с. 108-109].

Перелік мовних засобів, що можуть вербалізувати концепт і скласти його номінативне поле, включає в себе: ключове слово – ім'я концепту, похідні від нього, одно корінні слова, синоніми, стійкі та індивідуально-авторські сполучення слів, фразеологічні одиниці, що включають ім'я концепту, паремії, метафори, стійкі порівняння, вільні сполучення слів, що вказують на ту чи іншу ознаку концепту (епітети), асоціативне поле концепту, словникові тлумачення мовних одиниць, що входять до ядра семантичного поля, яке вербалізує концепт, енциклопедичні словникові статті, тематичні тексти різних жанрів, прецедентні тексти певної культури [37, с. 69-71].

Набір засобів вербалізації концепту є необхідною умовою його стійкості в мові. Закріплені за концептом мовні засоби вербалізації дозволяють однаково інтерпретувати цей концепт усім носіям певної мови. В той же час, концепти можуть бути і нестійкими, нестабільними, тобто

такими, що не мають закріплених за ними засобів вербалізації. Такі концепти перебувають у процесі формування, є «глибоко особистісними, рідко або практично зовсім не вербалізованими» [32]. Таким чином, наявність мовних засобів вираження концепту, які дозволяють однаково розуміння його усіма носіями мови підтримують концепт у стійкому стані. Такими засобами є слова, значення яких закріплені у словниках, є загальновідомими і зрозумілими для них.

Концепт є частиною картини світу. Різні вчені виділяють різні картини світу на підставі різних критеріїв. Найпоширеніші трактування картини світу та їх типи представлені в роботах М. Хайдеггера («Время картины мира» 1985), Г. А. Брутяна («Языковая картина мира и её роль в познании» 1976), А. Я. Гуревича («Категории средневековой культуры» 1984), О. А. Корнілова («Языковые картины мира как производные национальных менталитетов» 2003), О. С. Кубрякової («Краткий словарь когнитивной лингвистики» 1996), Р. І. Павіленіса («Проблема смысла. Современный логико-философский анализ языка» 1986), Б. В. Серебренникова («Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира» 1990), В. С. Степина («Картина мира и её функции в научных исследованиях» 1983), В. М. Топорова («О ритуале. Введение в проблематику» 1992), І. І. Халесової («Теория и практика обучения межъязыковой коммуникации» 1989), Т. В. Цив'яна («Лингвистические особенности балканской модели мира» 1990) та ін., які виділяють різні картини світу і пропонують свої критерії їх класифікації.

Дослідники підрозділяють картини світу на наукову, філософську, концептуальну, наївну і художню й дають визначення кожній з них. В загальному, картину світу розуміють як сукупність уявлень людини про навколишній світ, а мовну картину світу як таку сукупність уявлень людини про реальний світ, яка обов'язково відображена в семантичній, лексико-семантичній системі даної мови, «у структурі енциклопедичних, тлумачних словників, у незліченних мовленнєвих ситуаціях, текстах різних видів, типів, жанрів, нарешті в індивідуальному спілкуванні» [42, с. 87].

Мова виступає зв'язуючою ланкою між внутрішнім світом людини та зовнішнім світом, кожна мова має свій спосіб концептуалізації світу, тобто кожна мова створює особливу картину світу. Термін «мовна картина світу» є найбільш поширеним у науковій літературі, хоча паралельно функціонують терміни «мовний проміжний світ», «мовна модель світу» [35, с.12].

Осмислення дійсності через призму національної ментальності та мови народу, що перебувають в нерозривному взаємозв'язку, зумовлює обов'язковість представлення будь-якого концепту різнорівневими засобами мови, що відбиває структуроване знання про навколишню дійсність. Так формується мовна картина світу. Мовна картина світу – це засіб експлікації знань про світ, що містяться у свідомості кожного народ, що розмовляє однією мовою та кожної окремої особистості, що належить до тієї ж мовно-національної єдності [26, с. 37]. Мовна картина світу відображає національну картину світу, яка є набагато багатшою, ніж мовна [28, с. 71].

Мовна картина світу – це системне, цілісне відображення навколишньої дійсності за допомогою різноманітних мовних засобів. Вона є частиною концептуальної (культурної) картини світу й знаходиться з нею в неперервному зв'язку.

«Мовна картина світу створюється через аналіз мовного матеріалу», картина світу має описову силу, в якій одиницею пояснення служить концепт [2, с. 103]. Так, саме мова виконує ключову роль у відображенні картини світу, образів, у формуванні комплексу знання, в накопиченні знань і передачі їх наступним поколінням. «Мовна картина світу – це когнітивна структура, що відбиває особливості культури та психології етносу, знання соціуму про предмети і явища об'єктивної дійсності, знання та уявлення народу про зовнішній та внутрішній світ» [17, с. 8].

Отже, під концептом розуміють інформаційну структуру свідомості, яка має складну структуру, містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних і невербальних, який зароджується у процесі пізнавальної діяльності й може бути вербалізований одиницями мови різних рівнів.

Антропоцентрична парадигма сучасної науки вимагає перегляду традиційного підходу до вивчення мови, висуваючи на перший план проблеми, пов'язані з роллю мови в процесі категоризації та концептуалізації оточуючої дійсності та закріплення отриманих результатів у вигляді глобального образу реальної дійсності, або картини світу. Картина світу в широкому розумінні є відкрита система, що співвідноситься з сукупністю особистісних знань та уявлень про сутності оточуючої реальної дійсності в певний історичний період, які закріплені у вигляді тематичних фреймів. Мовна картина світу є знаковим способом вербалізації концептуальної картини світу. Це зумовлено тим, що концепт як продукт людської думки і явище ідеальне має найбільш повне конкретне матеріальне вираження лише в мові. У своїй сукупності загальна картина світу є зв'язуючою ланкою між реальною дійсністю та світом людської культури, тобто самою людиною, що обов'язково відображається в системі мови. Концепт займає своє місце у структурі картини світу – її до-мовному складникові – як психоментальна підоснова значення поруч із поняттям і значенням слова.

1.2. Структура концепту та методика аналізу концепту

Складна природа концепту передбачає складну процедуру його опису і аналізу. Інтерпретація концепту, хоч і зумовлена методами і методикою, прийнятою в лінгвістичній літературі, залежить від цілей і матеріалів, а також певним чином залежатиме від дослідника, його культурної приналежності і ступеня володіння мовами, концепти яких досліджуються.

Мовознавча література пропонує як численні приклади описів концептів, виконаних авторитетними і молодими дослідниками (Вежбицька А., Воркачев С.Г., Григорьев С., Карасик В.В., Кубрякова О.С., Маслова В.А., Радзієвська Т.В., Сепанов Ю.С., Тарбеєва О.В., Хайрулліна Д.Д. та ін.), так і варіанти методики їхнього опису. Більшість дослідників при аналізі концепту спираються на його тлумачення з позицій лінгвокультурології, зважаючи на національно-специфічну природу концепту

і надзвичайну роль цінності в його структурі. Однак, дійсно глибокі й комплексні дослідження можна знайти у тих мовознавців, які поєднують лінгвокультурологічне та лінгвокогнітивне тлумачення концепту та його структури у своїх роботах.

На думку Н. Ф. Алефіренко, лінгвокультурологія не може трактувати концепт як образ виключно абстрактної сутності [2, с. 103]. Багатогранність концепта і його інтерпретація виключно як етнокультурної одиниці призводить до закріплення за ним етноцентричності змісту, з одного боку, або надмірного абстрагування його як оперативної одиниці ментальності, з іншого. Поєднання методів та підходів обох лінгвістичних галузей має бути застосованим при аналізі концептів.

Тому поєднання досягнень лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики в описуванні й інтерпретації концептів дає найбільш об'єктивні та обґрунтовані результати. Це положення є вихідним для аналізу концепту СЛОВО в поданій роботі.

В широкому сенсі структуру концепту можна представити у вигляді поля, в центрі якого лежить основне поняття, це ядро концепту, а на периферії знаходиться все те, що привнесене культурою, традиціями, народним та особистим досвідом.

Методом опису концепту є процедури інтерпретації, що включають в себе вивідне знання. Суть методу є визначення внутрішньої форми концепту, іншими словами: зробити висновок про духовне значення чого-небудь, наприклад, слова, за матеріальними проявами. До методики аналізу концепту можуть бути залучені описовий метод, метафоричний аналіз, контент-аналіз, метод інтерв'ю, статистичне опитування. Надзвичайно важливим для опису концепту є асоціативне поле. Поєднання методів різних наук можуть забезпечити комплексне дослідження і опис концепту. Використання різних методів залежить від складності концепту і від цілей і завдань дослідника, від характеру лінгвістичних джерел, які є матеріалом розгляду (друковані ЗМІ, електронні, класична література, паремійний фонд і под.) [28, с. 65].

Отже, перш за все, в концепті слід визначити ядро і периферію. Ядро – це словникові значення тієї чи іншої лексеми. Саме матеріали словників (тлумачних, етимологічних, енциклопедичних) пропонують дослідникові великі можливості в плані розкриття змісту концепту і у виявленні специфіки його мовного вираження.

Периферія – це суб'єктивний досвід, різноманітні прагматичні складові ядерної лексеми, конотації та асоціації.

Встановлення смислового обсягу концепту передбачає такі кроки:

- визначити референту ситуацію, до якої належить певний концепт, а при наявності художнього тексту, цю операцію слід проводити на його основі;
- встановити місце поданого концепту в мовній картині світу і мовній свідомості нації через аналіз інформації в енциклопедичних та лінгвістичних словників, при чому словникова дефініція вважається ядром концепту;
- дослідити етимологію та її особливості;
- залучити до аналізу різні контексти: поетичні, наукові, філософські, публіцистичні, залучити прислів'я і приказки;
- отримані результати зіставити з аналізом асоціативних зв'язків ключової лексеми (ядра концепту);
- якщо для аналізу обрано важливий концепт культури, то він має бути багаторазово повторений й інтерпретований в живопису, музиці, скульптурі та под. [28, с. 66].

Структура того чи іншого концепту може бути описана лише після того, як встановлено та описано його зміст – тобто виявлені утворюють зміст концепту когнітивні ознаки. Відношення між окремими структурними компонентами концепту і його польовою організацією не симетричні. Базові структурні компоненти концепту – образ, інформаційний зміст і інтерпретаційне поле – розподіляються за різними польовими ділянками концепту, при цьому відсутня жорстка закріпленість структурних

компонентів концепту за певними польовими зонами – так, інформаційний зміст концепту може належати й до ядра, і до ближньої периферії, і до інших зон периферії, а ознаки інтерпретаційного поля можуть увійти по яскравості в ядро концепту і т. д. Лише пареміологічна зона, як зазначалося вище, переважно становить крайню периферію змісту концепту.

Периферійний статус тієї чи іншої концептуальної ознаки зовсім не свідчить про її малозначність або непотрібність у структурі концепту, статус ознаки лише вказує на міру її віддаленості від ядра за ступенем яскравості. Таким чином, в теорії та описі концептів необхідно розмежовувати зміст концепту і структуру концепту [37, с. 114-115]. Зміст концепту утворено когнітивними ознаками, що відображають окремі ознаки концептуалізованого предмета чи явища й описується як сукупність цих ознак. Зміст концепту внутрішньо впорядковано за польовим принципом - ядро, ближня, дальня і крайня периферія. Належність до тієї чи іншої зони змісту визначається насамперед яскравістю ознаки у свідомості носія відповідного концепту. Опис здійснюється як перерахування ознак від ядра до периферії по мірі зменшення яскравості ознаки. Структура концепту включає базові структурні компоненти різної когнітивної природи, що утворюють концепт - чуттєвий образ, інформаційний зміст і інтерпретаційні поле, і описується як перерахування когнітивних ознак, що належать кожному з цих структурних компонентів концепту.

Концепт можна представити у вигляді різних типів структур представлення знань: схема, фрейм або сценарій, картинка або мислительний образ, скрипт і под. залежно від концептуальних ознак, які складають ядро концепту.

Як одне з актуальних питань сучасної лінгвістичної науки, дослідження концептів та методика їх опису має ще багато питань, пошук відповідей на які є перспективними для цього напрямку. Поєднуючи в собі всі аспекти когнітивної діяльності людини, концепт містить і перцептивну, і сенсомоторну, і емоційну, і мовну складові. Хоча кожен досвід опису

концепту починається з аналізу мовного знаку, все ж, «будь-які висновки про структуру концепту і його характеристики, отримані в результаті самого лише семантичного аналізу відповідних мовних одиниць і структур, не можуть дати уявлення про дійсну структуру концепту як оперативної одиниці свідомості» [20, с. 251].

Тісний взаємозв'язок мови і мислення, мови і культури при аналізі мовної картини світу передбачає дослідження мовного наповнення концепту. Засобами реалізації концепту в мові можуть служити одно- чи різнорівневі одиниці мови. Мовні засоби, що перебувають в синонімічних відношеннях і є втіленням концепту «можна представити у вигляді поля – лексичного, лексико-граматичного, лексико-фразеологічного та інших, ядро котрого передається іменем концепту або ключовим словом, що співпадає, в принципі, з домінантою відповідного синонімічного ряду» [8, с. 47].

Практично будь-який концепт може бути представлений мовними засобами різних рівнів – лексемами, фраземами, синтаксемами, навіть фонемами – і цей процес (явище) отримав декілька назв: «Коли концепт отримує мовне вираження, то використані мовні засоби виступають як засоби вербалізації, мовної репрезентації, мовного представлення, мовної об'єктивації концепту» [39, с.13].

Численні дослідження різних концептів, наявних у різних мовах, демонструють, що концепт може бути репрезентований у мові:

- готовими лексемами і фразеологічними одиницями;
- вільними словосполученнями;
- структурними і позитивними схемами речень, що несуть типові пропозиції (синтаксичні концепти);
- текстами або сукупностями текстів (при необхідності виявляти складні або індивідуально-авторські концепти)» [39, с. 13; 37, с. 69-71].

1.3. Паремійний концепт

Не всі концепти мають однакову важливість в світоглядній структурі людини. Факт вербалізації того чи іншого концепту свідчить про його актуальність для мовної спільності (А. Вежбицька, О. С. Кубрякова).

Вербалізовані концепти можна поділити на групи залежно від:

- їх лінгвістичного оформлення: лексичні, фразеологічні, проverbsialні (А. П. Бабушкін, М. М. Болдирєв);

- середовища їх мовного існування: побутові, художні, наукові, політичні, релігійні (В. І. Карасик, В. Н. Телія);

- їх актуальності для всіх націй, окремої нації, окремих соціальних груп: універсальні, етнічні, групові, індивідуальні (Д. С. Лихачов) [5, с. 8].

М. Полюжин вказує на дещо інші принципи класифікації, згідно яких існують такі типи концептів: «Організаційно-структурними типами концепту виступають:

- 1) мисленнева картинка, концепт-схема, концепт-фрейм, концепт-інсайт, концепт-сценарій, калейдоскопічний концепт (А. П. Бабушкін; З. Д. Попова);

- 2) концепт-мінімум і концепт-максимум (А. Вежбицька);

- 3) вузловий та атомарний концепт (А. П. Булатова);

- 4) мікро- й макроконцепти (Г. В. Токарев);

- 5) суперконцепт (Г. В. Гафарова);

- 6) індивідуальні, мікрогрупові, макрогрупові, національні, загальнолюдські концепти (Г. Г. Слишкін; В. І. Карасик);

- 7) групові (професійні, вікові, гендерні) й індивідуальні концепти (З. Д. Попова; Г. Г. Слишкін);

- 8) етнокультурні та соціокультурні концепти (Г. Г. Слишкін);

- 9) імена, унікалії й універсалії; архетипні та інваріантні концепти (С. Г. Воркачев);

До змістових типів концептів належать:

- 1) культурний концепт (С. Г. Воркачев; В. І. Карасик; Т. В. Матвеева);

- 2) лінгвокультурний концепт (В. І. Карасик; Н. В. Раппорт);
- 3) когнітивний концепт (О. С. Кубрякова; З. Д. Попова; С. Г. Воркачев);
- 4) емоційний концепт (А. Вежбицька);
- 5) науковий концепт (Т. В. Матвеева) [36, с. 216].

Паремійний концепт репрезентований в мові пареміями, частина дослідників відносять їх до фразеологічних одиниць. Фразеологічні одиниці становлять значну частину мовних засобів, які створюють національну специфіку мовної картини світу. Паремії, форма яких завжди еквівалентна реченню, простому чи складному, носять характер рекомендацій, узагальнень, хоча й можуть втілювати суперечливі характеристики явищ чи ситуацій, які сформувалися у носіїв мови в залежності від індивідуального або групового досвіду. У фразеологічних одиницях набагато яскравіше, ніж в лексичних, представлені особливості менталітету народу-носія певної мови, а тому і його мовної картини світу. Паремії, як вже зазначалося, мають форму рекомендацій або узагальнених спостережень, а тому не просто описують, а швидше, інтерпретують та оцінюють світ, а тому такі оцінки мають значно суб'єктивний характер.

Сформовані під впливом конкретних умов життя народу в той чи інший період, історичними особливостями його існування, культурою, звичаями і традиціями, географією, контактами із сусідніми народами, впливом релігії (чи її відсутності), такі одиниці найчастіше відбивають глибинну наївну картину світу, а принципи, зафіксовані в ній, розбиваються об часто зовсім відмінні, науково-підтвержені положення сучасної картини світу.

Не можна однозначно стверджувати, що паремійний концепт становить окремий організаційно-структурний або змістовий тип концепта, а виокремлення цього явища відбувається на основі одиниць, якими його вербалізовано. У силу своєї природи паремія не може бути словом – іменем концепту, її здатність утворювати синонімічні чи антонімічні ряди украй обмежена, як і можливість розкласти паремію на семи й семемі для аналізу.

Тому говорячи про паремійний концепт, ми можемо лише проаналізувати особливості тієї частини поля концепту, яка передається пареміями.

Паремії – своєрідне сховище знань про світ, які «використовуються в мовленні в якості готових форм вираження певного смислу» [31, с. 5]. Сучасні дослідники пареміології (В. Телія, Шувалова, Л. Б. Савенкова) вважають, що основною функцією паремій є дидактична, точніше, регулятивна. Цікаво, що паремії, які часто називають «народною мудрістю», не завжди місять лише мудрі чи справедливі висновки, народ може виражати і дурість, помилкові судження й суперечливі думки. Сучасні дослідження надають раціональне пояснення змістової схожості, яку можна виявити при зіставленні паремій різних мов єдністю людської природи, спільними біопсихічними якостями людей, які призводять до того, що різні народи осмислюють одні й ті самі явища й знаходять однакові відношення між ними [40, с. 367].

Закономірності прислівної концептуалізації світу, які виявляють дослідники паремійних фондів різних мов, дозволяють представити умовний образ автора паремій: цей автор стає провідником корисного для суспільства слова, має здатність оцінювати власні вчинки та вчинки інших людей, давати поради й рекомендації, що ґрунтуються на прийняти в суспільстві уявлень про добро. Такий суб'єкт знань – збірний образ, спостережливий небайдужий член суспільства, який до того ж має поетичний хист і мислення, і може завдяки розвинутій інтуїції виразити свою та загальну думку в оптимальній формі. Соціальний статус такого суб'єкта – людина переважно доіндустріальних форм трудової зайнятості або філософ [31, с. 18]. Таким чином, можемо стверджувати про приналежність паремійного концепту до якщо не глибинних, то «дитячих» уявлень про світ, характерних для наївної картини світу, що слід враховувати при аналізі таких явищ.

Тому фактично, паремійний концепт – це інтерпретаційне поле концепту, дальня чи крайня периферія концепту живої мови, фрагмент наївної картини світу, яка розглядається в історичній перспективі.

1.4. Порівняльне вивчення концептів різних лінгвокультур

Зіставні дослідження мов узагалі, як і окремих концептів різних мов важливе з погляду не лише порівняння цінностей різних культур, закодованих в цих концептах, що, звичайно, є дуже корисним для практичного використання результатів таких досліджень для налагодження взаємопорозуміння представників цих культур. Також, подібні дослідження можуть пролити світло на саму природу людини, мисленнєві процеси, механізми пізнання. А. Вежбицька стверджує, що універсальні людські концепти слід шукати перш за все «у своїй голові», так як «універсальні людські концепти представляють собою психічні феномени, що містяться у внутрішньому світі людської думки» [7, с. 189]. Отже, єдність людина-світ-мова, в якій світ об'єктивно має бути ключовим компонентом, по-іншому сприймається з огляду на явище мовної картини світу, в якому «вихідною точкою є людина, яка пізнає незалежний від неї світ і створює засоби фіксації та передачі знань про нього іншим людям і для власного пізнання» [26, с.36].

Таке уявлення про спільні поняття, які знаходять вираження в різних культурах, А. Вежбицька підтверджує ще й тим очевидним фактом, що об'єктивно можливий переклад на різні мови. Ці елементи «алфавіту людських думок», що Лейбніц назвав «смысловими атомами» можливо знайти саме при зіставному дослідженні природних мов.

Звичайно, щоб явище чи поняття могло увійти в цей перелік семантичних універсалій, запропонованих А. Вежбицькою, потрібні тривалі і комплексні дослідження, на які не претендує автор цієї роботи, однак, актуальність такого дослідження безсумнівна, а вирішення принаймні частини цієї наукової проблеми може бути важливим не тільки для лінгвістики, а й для розуміння деяких загальнолюдських явищ та цінностей. Тому зіставне дослідження концептів, порівняння значень, закодованих у

мові, що знаходять там своє вираження, важливе для всієї культурної антропології.

Зіставлення лексико-семантичних полів, що вербалізують концепти, в різних мовах є, з одного боку, найпоказовішим для аналізу специфіки національного сприйняття [22, с. 13], а з іншого – дозволяє побачити несхожість власної культури з іншою, пропонуючи тим самим альтернативний погляд на світ, збагачуючи і розширюючи світобачення і світовідчуття носія певної культури [3, с. 6].

Також, зіставне вивчення культур через мови дозволяє отримати нову інформацію про відношення мовної та концептуальної картини світу. Аналіз одиниць максимально подібних або навіть тотожних, якщо такі є, в різних мовах дозволяє знаходити ті елементи, які становлять інваріантну частину концептуальної картини світу, так як вона співпадає з мовною і не залежить від того, якою мовою виражена. Крім цієї ядерної частини мовної картини світу, зіставні дослідження концептів покликані виявити ту інформацію, яка варіюється від мови до мови, складаючи периферію мовної картини світу [26], а звідси і ті унікальні світоглядні поняття і уявлення, що становлять національно-культурну специфіку різних мов і народів, які ними розмовляють.

До того ж, зіставляючи іншу мову й культуру з рідною, можна виявити не лише мовну специфіку представлення різних концептів у картині світу, а й зрозуміти характер власного народу, так як, на думку А. Вежбицької, значення зумовлене ментальністю певного етносу [6, с. 289].

Різні мови концептуалізують світ по-різному, зіставлення мов дозволяє виявити відмінні концептуальні структури світу. Разом з тим, безпосередній досвід, практична діяльність, спілкування та особистий розвиток окремої людини формують у її свідомості певний концепт, а «...концептосистеми в різних людей не збігаються, що залежить не тільки від їхнього інтелектуального рівня, а й від життєвої практики. Таким чином виникають не тільки різні значення того чи іншого поняття, але також

найрізноманітніші символічні відображення явищ, конкретні або абстрактні за своєю сутністю, що в сукупності складають загальне уявлення про конкретний предмет чи явище, яке в свою чергу переростає в стереотипне, етнокультурне значення» [22, с. 15]. Тому зіставне дослідження концептів дає змогу виявити не лише загальну інформацію про національну специфіку концептів, а й певним чином виявити індивідуальні трактування ключових елементів різних культур у свідомості її носіїв.

Теоретичне обґрунтування зіставної лінгвокультурології як молоді науки ще знаходяться в процесі становлення, але важливість таких досліджень, як і самої галузі мовознавства, яка обслуговує їх, беззаперечні [3; 22; 30; 47].

Зіставна лінгвокультурологія – досить молода галузь мовознавчої науки. Зіставне вивчення культур через мови дозволяє отримати нову інформацію про відношення мовної та концептуальної картини світу. Аналіз одиниць максимально подібних або навіть тотожних, якщо такі є, в різних мовах дозволяє знаходити ті елементи, які становлять інваріантну частину концептуальної картини світу, так як вона співпадає з мовною і не залежить від того, якою мовою виражена. Крім цієї ядерної частини мовної картини світу, зіставні дослідження концептів покликані виявити ту інформацію, яка варіюється від мови до мови, складаючи периферію мовної картини світу, а відтак і ті унікальні світоглядні поняття і уявлення, що становлять національно-культурну специфіку різних мов і народів, які ними розмовляють.

РОЗДІЛ 2

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ ЖІНКА В УКРАЇНСЬКИХ ПАРЕМІЯХ

2.1. Структура концепту ЖІНКА, представленого пареміями української мови

Кількісна оцінка результатів аналізу концепту ЖІНКА в українській мові показала, що з 345 паремій української мови, які вербалізують цей концепт, одиниці розподілені таким чином:

- жінка, дівчина (біологічна істота, стать): 56;
- вік: з них: молода жінка (жінка, дівка, дівчина, молодиця) – 41, стара жінка (баба) – 14;
- суспільні та сімейні ролі жінки: заміжня жінка (дружина) – 121, дівчина (дівиця, дівка) – 18, мати – 56, дочка – 14, невістка – 13, свекруха – 7, теща – 10, кума – 7, хазяйка (господиня) – 5, сестра – 6, мачуха – 8, тітка – 2, вдова – 2, зовиця – 1, (баба) бабуся – 1;
- рекомендації стосовно укладання шлюбу і взаємин у шлюбі – 82, з них рекомендація бити жінку – 10;
- характер: добрий – 9, злий, лихий – 12;
- працьовитість: роботящість – 10, ледачість – 10;
- інтелектуальні здібності: розумна (хитра) – 3 (10), дурна – 8;
- зовнішність: з них гарна – 16, негарна – 3;
- язикатість, балакучість – 8;
- гнучкість (психологічна) – 4;
- алкоголізм – 3.

Отже, в ядрі образу концепту ЖІНКА знаходимо такі якості, ролі та моделі поведінки, рекомендовані для жінки: роль дружини, матері, хазяйки; працьовитість, добрий характер, гарна зовнішність. У ближній периферії перебувають такі якості, ролі та моделі поведінки: роль дочки, невістки, тещі, свекрухи, мачухи; інтелектуальні здібності. У дальній периферії виокремлюємо такі якості, ролі та моделі поведінки: ролі сестри, бабусі,

балакучість. До крайньої периферії концепту ЖІНКА можна віднести такі якості, ролі та моделі поведінки: ролі тітки, вдови, золиці, свахи, куми; гнучкість, алкоголізм.

Найбільша кількість паремій, що вербалізують концепт ЖІНКА в українській мові, присвячені ролі жінки у шлюбі. Ця роль бачиться як найголовніша для жінки, жінка без чоловіка беззахисна, нещасна (*Жінка без мужа і питу (або: жити) не дужа; Чоловік як ворона, та все ж жінці оборона*). У шлюбних стосунках часто згадується рівність між чоловіком і жінкою (*Краща спілка – то чоловік і жінка; Немає кращого дружка, як вірна дружинионька*), без якої шлюб не може бути гармонійним союзом. Такі поради звучать і серйозно, і жартома.

Підкреслено роль працьовитості жінки як хазяйки для дому й чоловіка (*Дім держиться не на землі, а на жінці; Жінка за три угли хату держить, а чоловік за один; Поможі, Боже, нежонатому, а жонатому й жінка поможе; З жінкою любою-милою рибки піймаєш! Добра господиня, як повна скриня*).

Поруч із цим засуджується лінь (*Наша Гапка так жне, що серпа в руки не бере, Як прийшла косовиця, то і жінка кородиться; прийшли жнива, ходить жінка як нежива; а як прийшла Покрова, то і жінка здорова*) і жіночий алкоголізм, який гірше впливає на родину, ніж чоловічий (*Що п'яна жінка, що скажена кішка – все одно; Вибирай жінку не в п'яниці, а в ланці*).

Вказано, що спокійна вдача, добрий характер – один з найважливіших рис жінки (*Добра жінка – кам'яна стінка;*

Добра жінка – щастя, а лиха – тряця; Із доброю жінкою запузатієш, а з лихою ізгорбатієш), однак інтелектуальні здібності, розум жінки може переважати навіть її недобрий характер (*Краще жінка сварлива, ніж дурна*).

Балакучість – невіддільна риса жіночого характеру, з якою чоловікам буває важко, особливо якщо вона поєднується з впертістю (*В баби язик, як лопата; Шафрану не перетреш, а жінки не перепреш (на своєму поставить); Де дві баби та три жаби зберуться умісті, не перепрут їх і чоловіків двісті*). Досить негативне ставлення до жіночої хитрості й

лукавства, одначе, ці риси сприймаються неоднозначно: якщо ця хитрість проти власного чоловіка, то сприймається як погана, а якщо для справи — то майже добра (*Бабу і чорт не змудрує; З бабою і дідько справу програв; Добра жінка дванадцять раз ва день одурить, а як яка то й без числа*). Разом із критикою балакучості, примхливості та несерйозності жінок у прислів'ях вказується на особливу жіночу здатність розв'язувати різні життєві проблеми якимсь особливим чином, жіночою хитрістю.

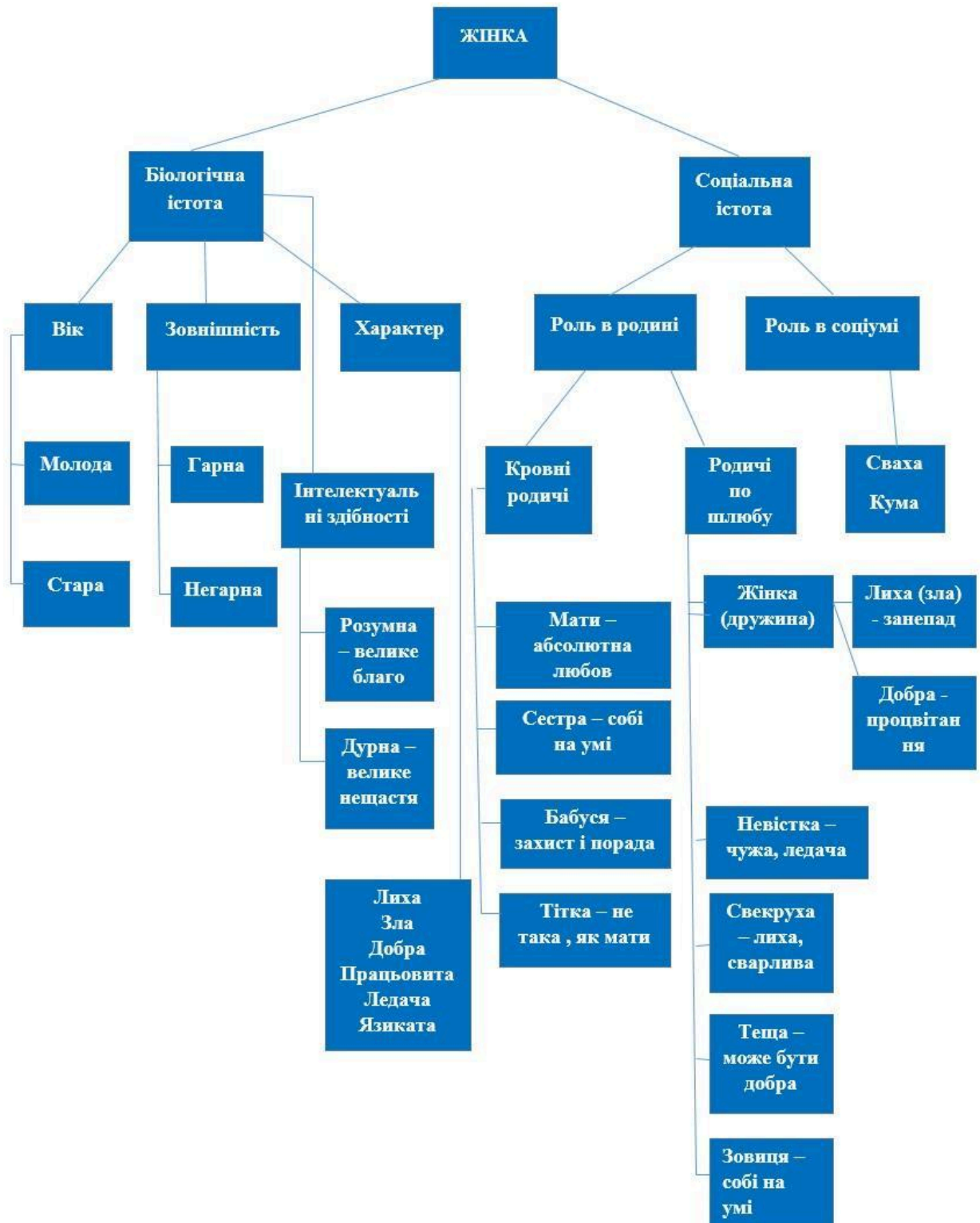
Поруч із рівністю, присутній і традиційний розподіл ролей в родині, де чоловік головний, а жінка в певному підпорядкуванні. Такі паремії перегукуються із християнською традицією, в якій підкреслено роль чоловіка як голови родини, необхідність жінці коритися, дослухатися, а не робити все по-своєму (*Муж жені закон; Чоловік у домі - голова, а жінка – душа*). Через певні особливості розвитку суспільства, коли жінки змушені були залишатися без чоловіків надовго на господарстві й самотійно давати лад усьому, українські жінки стали незалежними й самотійно приймали рішення. Це порушувало традиційний погляд на жіночу роль і місце в родині і спричинило появу паремій, в яких чоловікам рекомендовано вчити жінок і не тільки словом, але й застосовувати фізичні покарання (*Коню й доброму, й ледачому потрібні віжки, а жінці й хорошій, і поганій – різки; Жінка не бита, як коса не клепана*). Утім, слабкість чоловіків, набута або вроджена, яка змушувала жінок брати роль голови родини на себе, виливалася у тому, що жінки могли й постояти за себе, коли чоловіки раптом бралися їх «учити» (*Так жінку бив, що сам насилу втік*). Розвиток суспільства й норми в ньому поступово змінювалися, і суспільство та органи охорони правопорядку могли ставати на бік жінки (*Била жінка чоловіка, пішла позивати: присудили чоловікові, ще жінку прохати*). Також чоловіча слабкість, яка призводила до перестановки традиційних ролей в родині висміювалася у фольклорі, де в пареміях та інших формах народної творчості зафіксовано, що абсолютного домінування чоловіка і покори жінки в українській культурі немає (*За городом левада, де збиралась громада: жінка мужа продала, за три копи без шага*).

Рекомендується поважати старших членів родини, які прожили життя, мають досвід і життєву мудрість, а тому можуть дати пораду (*Поки діда, поти й хліба, Поки баби, поти й ради*).

Жінці рекомендовано бути доброю дружиною у шлюбі, роботящою господинею в домі, і при цьому вказано відповідальність чоловіка за добробут жінки у шлюбі, його роль у тому, наскільки добре ведеться жінці, яка за добру турботу відплатить добром (*За добрим чоловіком і служниця жінка, а за дурним і попівна рябенька, Коли дочку зять голубить, так і теця його любить; За доброго мужа жона, як ружа, а за лихого — драба, за рік, за два — баба*).

Негативне ставлення бачимо і до подружньої невірності та розлучення (*Той сам себе губить, що чужую жону любить; У чужу жінку чорт ложку меду кладе, того до неї і липнуть; І в лиху годину не кидай дружину*), що теж є рефлексією християнських заповідей для шлюбу.

Фрейм концепту ЖІНКА в українській мові можна представити у такому вигляді:

2.2. Структура концепту WOMAN, вербалізованого пареміями англійської мови

Кількісна оцінка результатів аналізу концепту WOMAN в англійській мові показала, що зі 168 паремії англійської мови, які вербалізують цей концепт, одиниці розподілені таким чином:

- woman (біологічна істота, стать) – 105;
- вік: з них: (young) woman, maid, girl – 69, old woman, grandmother – 11;
- суспільні та сімейні ролі жінки: wife (woman) – 35, girl (maid, maiden) – 34, mother – 20, daughter – 18, daughter-in-law – 1, mother-in-law – 3, sister-in-law – 1, grandmother – 2; widow – 1;
- рекомендації стосовно укладання шлюбу і взаємин у шлюбі – 33, з них рекомендація вчити (бити) жінку – 3;
- характер: добрий – 4, злий, лихий, впертий – 19;
- чеснотність (цнотливість) – 10;
- втілення зла – 14;
- роботящість – 2;
- інтелектуальні здібності: розумна (хитра) – 1 (8), дурна – 5;
- зовнішність: з них гарна – 2, негарна – 2;
- легковажність – 2;
- марнотратність – 4;
- язикатість, балакучість – 14;
- гнучкість (психологічна) – 1;
- алкоголізм – 1.

Отже, в ядрі концепту WOMAN знаходимо такі якості, ролі та моделі поведінки, рекомендовані для жінки: роль заміжньої жінки, дівиці; рекомендації стосовно шлюбу й стосунків у шлюбі. У ближній периферії перебувають такі якості, ролі та моделі поведінки: ролі матері, дочки; попередження про лихий характер та язикатість, необхідність чеснотності. У дальній периферії виокремлюємо такі якості, ролі та моделі поведінки: ролі

свекрухи, бабусі; інтелектуальні здібності, марнотратність, зовнішність. До крайньої периферії концепту WOMAN можна віднести такі якості, ролі та моделі поведінки: роль зовиці; роботящість, психологічну гнучкість, алкоголізм.

Найважливішою соціальною роллю для жінок вважається роль дружини, інших в пареміях англійської мови майже не зустрічається взагалі, імовірно через класовість і патріархальність англійського суспільства протягом дуже довгого періоду історії. Проте, у пареміях про шлюб, стосунки у шлюбі більшість паремій звучать як рекомендації чоловікам, тому що головний у шлюбі, безумовно, чоловік (*Marriage was made for man, but woman was made for marriage*). У них є поради одружуватися, коли фінансовий стан дозволить утримувати жінку (*Never look for a wife, till you have a house and a fire to put her in*). Спокій у шлюбі для жінки часто залежить від наявності поруч родичів чоловіка, особливо його матері, тому що знайти спільну мову свекрусі з невісткою украй складно (*She is well married who has neither mother-in-law nor sister-in-law by her husband; Never look for a wife, till you have a house and a fire to put her in*).

На жаль, і до шлюбу у молодих дівчат небагато волі: батькам рекомендовано видавати дочок заміж при кращій нагоді, щоб вони не могли вплинути на вибір жениха (*Marry your daughters betimes lest they marry themselves; Marry your son when you will, your daughter when you can*).

Після одруження жінці рекомендовано займатися домом і бажано навіть не виходити з нього, що звучить досить радикально (*A woman is to be from her house three times: when she is christened, married and buried*). При цьому відмічається первинна роль жінки у створенні домашнього затишку (*Men make houses, women make homes; A house well-furnished makes a woman wise; Three things drive a man out of his house - smoke, rain and a scolding wife*).

Одруженій жінці традиційно було дуже важко знайти своє місце в суспільстві поза шлюбом, тому що навіть жінки з багатих родин не мали права розпоряджатися своїм приданим самотійно і повністю залежали від

чоловіка (*A married woman has nothing of her own but her wedding ring and her hair lace*). Погане життя у шлюбі старить жінку, але про відповідальність чоловіка за добробут жінки згадується нечасто або непрямо (*Sorrow and evil life maketh soon an old wife; Treat a woman like a thoroughbred and she won't become a nag*). Однак, якщо чоловік піклується про жінку, то процвітатиме (*A man may not thrive except his wife let him*). Ситуація, коли жінка верховодить чоловіком – явище у край рідкісне в англійській культурі і чоловіків застерігають, щоб вони пильнували і не допустили такого (*The cunning wife makes her husband her apron*).

Уявлення про жінку, як про суцільне зло часто зустрічається в англійських пареміях. Імовірно, початок такому уявленню дало некритичне осмислення історії про гріх Єви в Едемському саду, а пізніше побутове бажання знайти причину невдач або власних помилок і привело до такого стереотипу (*Women are necessary evils; There never was evil without a female at some end*). Також жінок часто називають хитрими, презирливими, нечестивими, злобними, жорстокими, приписують їм здатність холоднокровно задумувати й здійснювати жорстокі злочини (*The world is full of wicked women; Three things drive a man out of his house - smoke, rain and a scolding wife; Hell has no fury like a woman scorned; A woman will laugh in your face and cut your throat*). Гнів жінки порівнюється з пеклом (*An angry man is a Devil, an angry woman a Hell*), а сама жінка – зі змією (*No serpent so cruel as a woman when she has caught an ire*).

Імовірно через це жіночий розум вважається недалеким, голова порожньою, а характер марнославним і легковажним (*A pretty woman and a lace dress are always getting hooked by the way; Between a woman's "yes" and "no" there isn't room for a pin to go*). Марнотратність жінок теж не викликає захвату в суспільстві (*A beautiful wife and a back door often make a rich man poor*), а в поєднанні з хвалькуватістю прирівнюється до дурості (*A foolish woman is known by her petticoats, showing her wealth by the number she possesses*).

Серед негативних якостей жінок і язикатість та пліткарство (*Woman's tongues are longer than their arms; A woman's strength is in her tongue; A woman's tongue runs before her actions; A gossiping woman talks of everybody, and everybody of her*), які засуджуються суспільством. Жінкам категорично рекомендовано якомога більше мовчати як до, так і після заміжжя (*A woman should be seen, not heard; Maidens should laugh softly that men hear them not*).

Через хитрість та підступність жінок, які вважаються типовими рисами жіночого характеру чоловікам рекомендовано не довіряти й не вірити жінкам (*Women in mischief are wiser than men; A woman needs but to look on her apron string to find an excuse; Trust not to a horse's foot, a hound's tooth or a woman's faith*). Однак, якщо жінка має добрий характер, то така жінка – цінність (*A cheerful woman is a joy in life*).

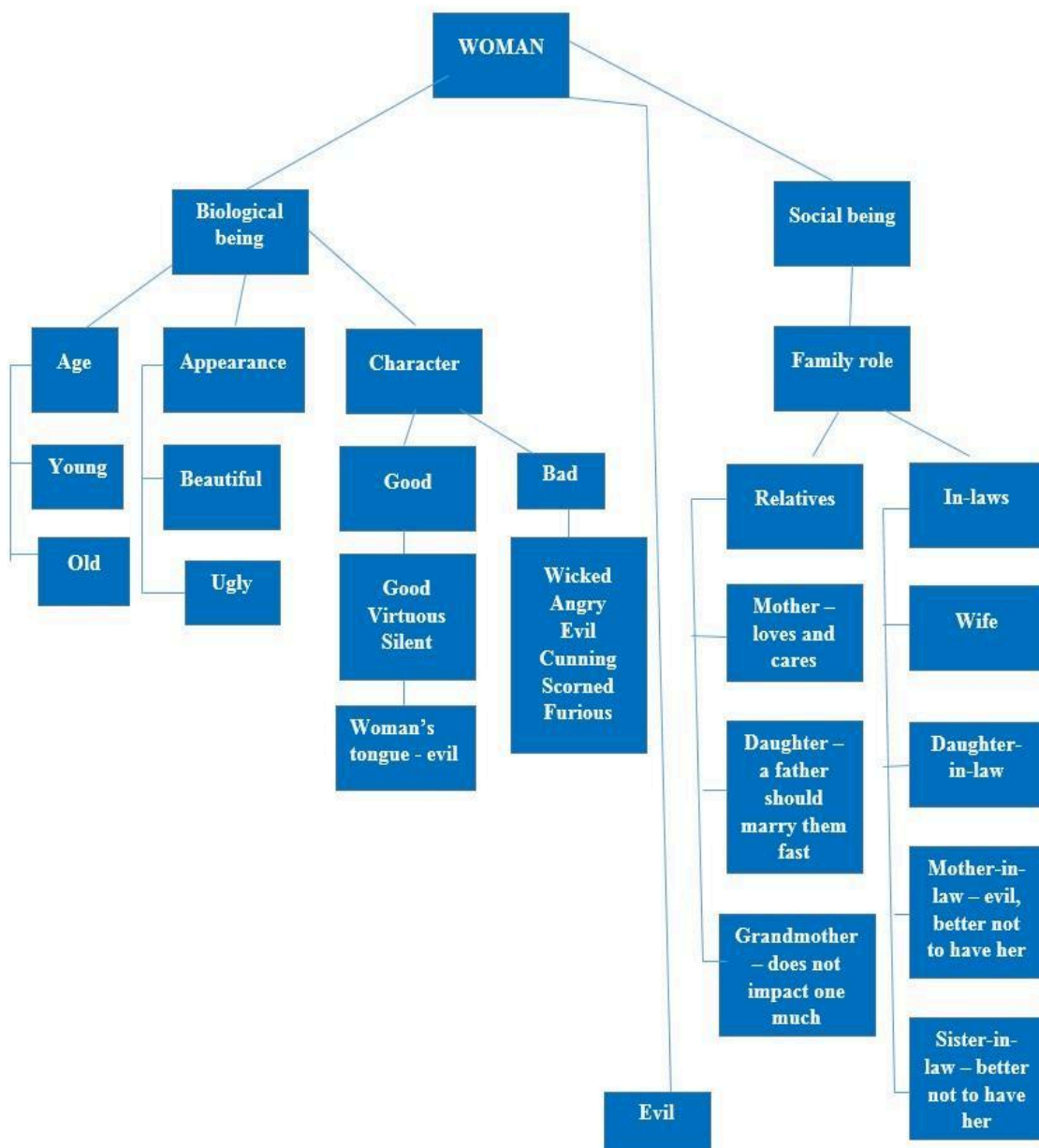
Через це жінок потрібно вчити, причому суворо, навіть фізичними покараннями, щоб жінки розуміли своє місце і роль. У прислів'ях в цьому випадку жінки порівнюються з собаками або конями, а іноді навіть з віслюками, і це порівняння звучить досить принизливо (*A woman, an ass, and a walnut tree, the more you beat them, the better they will be /A spaniel, a woman and a walnut tree, the more they're beaten the better they be; Treat a woman like a thoroughbred and she won't become a nag*).

Доброчесність і цнотливість жінки виступає ледь не критичним критерієм для її оцінки суспільством. Чеснотність ставиться вище за привабливу зовнішність і добрий характер (*A virtuous woman, though ugly, is the ornament of the house*). А жінок розпусних засуджують і називають неприємними словами, відмовляють їм у соціальному прийнятті й пророкують всілякі біди (*A promiscuous woman won't have children; A whore, she is neither wife, widow, nor maid*).

Однозначне ставлення до родичі по шлюбу: краще щоб вони були подалі (*Mother-in-law and daughter-in-law are a tempest and hailstorm; She is well married who has neither mother-in-law nor sister-in-law by her husband*).

Роботящість жінки, з якою напряду пов'язаний добробут в домі, — одна з якостей, на які слід звертати увагу чоловікам при виборі дружини (*You should choose you a wife on Monday and not on Sunday*). Про неї згадується лише в одному прислів'ї, як і про жіночий алкоголізм. Очевидно, що ці якості, разом з психічною гнучкістю або не ставали предметом суспільної оцінки, або не привертали до себе значної уваги.

Фрейм концепту WOMAN в англійській мові можна представити у такому вигляді:

2.3. Порівняння концепту ЖІНКА/ WOMAN в українській мові

Прислів'я як короткі прості традиційні висловлювання містять поради, засновані на практичному досвіді, часто у формі метафор або алегорій. Прислів'я є частиною фольклору певної культури й передаються з покоління в покоління.

Уявлення про жінку, її роль та місце в суспільстві змінюються з часом, однак в мовах різних народів, у тому числі англійського й українського, можна знайти досить велику кількість пареміологічних одиниць з яскраво вираженим негативним і навіть мізогінічним характером. Більшість з них відносяться до попередніх століть та десятиліть, однак, деяка кількість досить часто вживається в усному мовленні носіїв і досі, підтримуючи стереотипи про жінок, їхні інтелектуальні здібності та підпорядковану чоловікові роль у стосунках чи родині.

Схожі явища в аналізованих концептах.

1) В обох мовах присутня негативна оцінка жіночого язика – балакучість, язикатість, пліткарство (*У баби язик як лопата; A woman's tongue runs before her actions; A modest lawyer, a silent woman, a paradox in nature*). Також в обох мовах є категоричні висловлювання, що жінки – це зло і причина багатьох бід (*I так багато всякого лиха, а Бог ще жінок наплотив; Women's jars breed men's wars*). Також в обох мовах присутні прислів'я, в яких вказано, що хороша дружина принесе добро й успіх своєму чоловікові (*Добра жінка мужові свому вінець, а лиха кінець; Чоловік у домі - голова, а жінка – душа A man may not thrive except his wife let him; A good wife and a good cat are best at home*).

2) В обох мовах згадується важливість чеснотності жінки. Однак, ставлення до цього в різних народі різне. Так, в англійській мові чеснотність навіть переважає красу (*A virtuous woman, though ugly, is the ornament of the house*), а в українській звучать рекомендації жінці бути чесотною, якщо вона вродлива (*Біда, в кого жінка бліда, — у кого червона як калина, то й тому*

лиха година (... бліда: а в кого румяна, то кажуть, що п'яна/кажуть, всім кохана).

3) Негативно оцінюється у пареміях обох мов легковажність та невеликий розум жінок (*Краще жінка сварлива, ніж дурна; Жінки довге волосся мають, а розум короткий; A woman's mind and winter wind change often; A woman needs but to look on her apron string to find an excuse*), які завжди потрапляють в халепи (*A woman and a looking-glass are always in danger*). Також обидві мови зафіксували прислів'я про лихий характер жінок, і обох це явище вважається негативним, як і жіноча легковажність (*Лучче їсти хліб з водою, чим жити з жінкою лихою; Хороша жінка – чоловікові слава, а лиха – згуба; A woman's "nau" is a double yea, they say; An angry man is a Devil, an angry woman a Hell; A man must fear a woman and thunder*).

4) Шлюб з розрахунку або врахування фінансових інтересів при укладенні шлюбу (*Хоч жінка свинка, так грошей скринька; Never marry for money, but merry where money is*). При цьому в українських прислів'ях є і протилежні поради про любов як основу шлюбу (*Бери жінку в одній льолі, аби була до любові*). А попередження про небезпеку, що шлюб без любові призведе до зради й нещасливого життя, є в обох мовах, однак, такі одиниці не містять лексеми «жінка». Також в українських прислів'ях згадується шлюб з розрахунку більше як виняткове явище (*Жінка як свинка, аби грошей скринька; У багатій дівки горба не видно; Багату дівку сватають і в Петрівку*). Немає сумніву, що таке явище мало місце і в англійській культурі, але ставлення до нього було інше і траплялося воно серед вищих прошарків суспільства. Крім того, таке явище як право майорату та повний контроль над посагом дружини в англійському суспільстві ставив дружину практично в повну залежність від чоловіка, а також позбавляв її будь-якої самостійності (*A married woman has nothing of her own but her wedding ring and her hair lace*). Звісно, це не стосувалося вищих кіл аристократії, але за характером аналізованих одиниць можна сказати, що їхнім джерелом були люди нижчих прошарків суспільства. В Україні існував звичай материзни – так званого

жіночого капіталу, спадку по матері, який зазвичай був у вигляді нерухомості, іноді ще й частини віна. Такий капітал давав жінці в Україні певну свободу, до того ж, законних обмежень на володіння майном чи грошима в українському суспільстві не існувало.

5) Патріархальні уявлення про жінок знаходять відбиток в обох мовах, хоча рекомендація жінкам сидіти дома й займатися жіночою роботою нечисленні (*Жіноча річ коло прунічка; A woman is to be from her house three times: when she is christened, married and buried*). Цікаво, що прислів'я про те, в яких випадках жінка приносить радість, є практично еквівалентними в українській та англійській мовах: *Жінка двічі буває мила - коли в хату входить і коли з хати виносять; A wife brings but two good days: her wedding day and her death day*.

6) Обидві мови містять паремії про маму та її важливість для дитини, її любов і турботу, важливість материнського виховання для формування особистості дитини (*Яка мати, така й дочка; В кого ненька, в того й голівка гладенька; Як мати рідненька, то й сорочка біленька; Like mother, like daughter; Mother's darlings are but milksop heroes; A good mother doesn't say, "Do you want?", but gives right away; An ounce of mother-wit is worth a pound of clergy*).

7) В обох мовах наявні мотиви про виконання жінкою ролі голови над чоловіком, але в англійській мові ця тема виражена слабко, імовірно через досить сильно вкорінені християнські заповіді та патріархальне суспільство та історичну традицію. Хоча, самі англійці визнають, що найбільшого розквіту та миру їхня країна досягла саме за час правління королеви Єлизавети I, Анни та Вікторії. Однак цікаво, що в обох мовах ці прислів'я передають ідею через схожий образ і типові деталі жіночого і чоловічого одягу (*Іван носить плахту, а Настя булаву* (про період гетьманування Івана Скоропадського); *When a woman wears the breeches, she has a good right to them*).

8) Обидві мови містять паремії на позначення важливості ролі жінки в домі для добробуту родини і важливість поведінки і ставлення чоловіка для добробуту жінки (*Дім держиться не на землі, а на жінці; Як чоловік жінку любить, то й лиха жінка доброю буде; A good wife and a good cat are best at home*).

9) Попри нечисленні прислів'я, які представляють цю сторону жіночого життя, ставлення до бабусі добре й шанобливе в обох культурах (*Поки жива бабуся, я нікого не боюся; The three dearest of things: hen's eggs, pork and old woman's praise*).

10) Хоча ступінь «зла» в характері жінок відрізняється в обох мовах, рекомендація не довіряти жінкам через їхню хитрість та легковажність є в обох культурах (*Не вір жінці дома, а кобилі в дорозі; Не вір жінці, як чужому собаці; Trust not to a horse's foot, a hound's tooth or a woman's faith*). Так само тут бачимо порівняння жінки з собакою та конем, хоча й в різних контекстах, але в обох мовах в таких порівняннях наявна негативна семантика.

11) Навіть невелика кількість жінок, які збираються разом, в обох культурах розглядаються як не руйнівна сила, то принаймні як явище, якого слід остерігатися чоловікам (*Де дві баби та три жаби зберуться умісті, не перепрут їх і чоловіків двісті; Дві баби — торг, а три ярмарок; Two women placed together make cold weather*).

Відмінні риси концептів

1) В англійській мові значно менше прислів'їв про родичів (in-laws). Можна припустити, що причина цього полягає в тому, що англійці набагато більші індивідуалісти, ніж українці і змалечку виховують в дітях самостійність. Що передбачає менше втручання в життя навіть найближчих родичів, а відповідно й меншу залежність від них, обізнаність у їхніх справах. Українське суспільство знало таке явище, як «прийми», коли хлопець після одруження не приводив молоду дружину у дім своїх батьків, а йшов жити в хату до тестя й тещі. Через економічні умови другої половини XIX століття –

періоду, коли й склалися більшість цих прислів'їв, багато молодих сімей не мали можливості побудувати окрему хату й обробляти власну землю, також вважалося, що гуртом ті родини, у яких було достатньо землі, зможуть краще її обробити й зібрати більший врожай, а це означало більше їжі для родини й на продаж, більший достаток і впевненість у майбутньому.

Українська мова містить прислів'я з такими жіночими ролями: свекруха, невістка, теща. Глибинні мотиви й причини украй негативного ставлення одна до одної, деструктивної поведінки та поганої комунікації між свекрухою та невісткою в українському суспільстві, а також шляхи виходу із ситуації, має дослідити етнопсихолінгвістика, етнопсихологія та інші суміжні науки. Хоча в обох мовах усі прислів'я про невістку та свекруху мають відверто негативний відтінок і фіксують стереотипну поведінку (*Mother-in-law and daughter-in-law are a tempest and hailstorm*), в українській мові в цілому таких прислів'їв більше, як в англійській, і серед них більше прислів'їв про невістку, ніж про свекруху. Невістка недолуга, ледача, завжди в усьому винна, чужа (*Кішку б'ють, а невістку докоряють; Цап – не скотина, зять – не людина, а невістка – чужа кістка; Всі в сім'ї сплять, а невістці молоти велять*), ніколи не зможе догодити свекрусі (*Свекрусі невістка не вгодила, бо свекруха невістки не полюбила*), але коли сама стане свекрухою, то поводитиметься так, як її свекруха (*Брехлива свекруха невістці не вірить; По дочці і зять милий, по невістці і син чужий*).

2) Період дівування й закоханості дівчини в англійських прислів'ях містить рекомендації дівчатам, які хочуть вийти заміж, переважно бути мовчазними, лагідними й скромними (*Maidens should be meek, while they be married; Maidens should laugh softly that men hear them not*). Українські прислів'я фіксують більш вільне поводження дівчат до заміжжя і рекомендації не перебирати женихами (*Добра дівка: як старости йдуть, тоді хату мете; Одказлива дівка до сивих волос додівує; Гонить дівка парубка, а сама від нього не йде*). Також в обох мовах є схожі рекомендації до вибору майбутньої дружини, в яких наголошується на важливості

працьовитості, а не вроди (*You should choose you a wife on Monday and not on Sunday. Не вибирай дівку, як у церкву йде, а як свиням їсти несе*).

3) Рівність як необхідна передумова шлюбу набагато яскравіше представлена в українських прислів'ях (*Жінка чоловікові подруга, а не прислуга! Нема вірнішого приятеля, як вірна дружина*), ніж в англійських. В англійських прислів'ях є згадка про союз старої жінки й молодого чоловіка, в українських лише про шлюб молодої жінки зі старшим чоловіком (*Де муж старий, а жінка молода, там рідко згода; Ненадовго старий жениться: як не вмере, то жінка покине; Гроші, молода жінка і бистрі коні — то смерть; A young man and an old woman - of the Devil's making*). Обидва варіанти виражають суспільне несхвалення таких союзів, а прислів'я англійської мови ще й містять певні вимоги до жінки, яка вступає в такий шлюб (*A young woman married to an old man, must behave like an old woman*).

Крім цього, в українській мові часто згадується про єдність подружжя — це важливий показник міцності та щастя родини, який також перекликається з рядками з книги Буття (*Куди голка, туди й нитка, куди чоловік, туди й жінка; Найліпша спілка - чоловік та жінка; Жінку бери не на рік, а на вік; Не потрібен і клад, коли у чоловіка з жінкою лад*).

4) В українській мові наявні паремії, в яких є натяк на інтимні стосунки. які можна віднести в категорію «сороміцьких» явищ фольклору (*Ой, що то за кума, що під кумом не була*), а в англійській мові схожих явищ у словниках не виявлено. Імовірно, причина цього, що англійці, навіть представники нижчих класів, більш стримані у висловлюваннях і в прояві емоцій.

5) На відміну від англійської мови, де досить мало прислів'їв про роль жінки як матері, українські прислів'я, що описують цей бік життя жінки набагато численніші й емоційніші, насамперед, за рахунок форм слова «мама» (*Жінка для совіту, теща для привіту, матінка рідна краща всього світу; Матері кожної дитини жаль, бо котрого пальця не вріж, то все*

болить; Біля рідної матки добре дитятку; Як не стане - то батько достане, як не буде - то мама добуде; Любо й неньці, як дитина в честі).

6) Порівняння мовних одиниць, які вербалізують концепт ЖІНКА/WOMAN показало, що українські прислів'я про одне й те ж саме явище бувають протилежні за змістом, що дає змогу подивитися на жінку та все, що її стосується, з різних боків. Наприклад, прислів'я про те, що жінку потрібно «вчити» (бити) існують поряд з тими, в яких рекомендовано не робити такого: *Жінка не бита, як коса не клепана; Пий пиво, та не лий, люби жінку, та не бий; Далась мені у знаки чоловіка кулаки; Коли жінку почав бити, то і будеш бити, а не починав, то не починай.* При цьому українська жінка може постояти за себе навіть фізично, що заохочується певним чином: *Отто-то, що біла жінка чоловіка, та ще й пішла позивати; Біла жінка чоловіка, пішла позивати: присудили чоловікові ще жінку прохати.* Також прислів'я, в яких чоловікам радять не довіряти жінці планів та задумів, існують поруч з прислів'ями, в яких жінку вважають найвірнішим союзником чоловіка: *З паном не дружись, жінці не звірайсь; Мені батько не рідня, мені мати не рідня, мені теця родина - мені жінку родила.*

7) В англійській мові ставлення до жінок більш однозначне і більш стереотипно-негативне: жінки зображуються як жорстокі, хитрі й безсердечні створіння, готові скоїти лихе (*A woman will laugh in your face and cut your throat; There is no felony that women cannot think*). Також жінки в англійській мові представлені як такі, що здатні на помсту (*Revenge is womanish; Venom is the doing of woman*). Імовірно, через відмінні історичні особливості та умови, в яких розвивалася англійська та українська культури, питання помсти, особливо через отруєння, зафіксоване тільки в англійських прислів'ях, відповідно, можна зробити висновок, що цей аспект відносин не характерний для української лінгвокультурної спільноти.

8) Захоплення жіночою/дівочою вродою в англійських пареміях майже відсутні. Там тільки згадується чистота жінки важливіша за фізичну красу (*A woman's beauty is like a spring flower, but her purity is like a star in the*

sky; A virtuous woman, though ugly, is the ornament of the house). Українська мова теж містить схожі прислів'я, але й більш емоційні висловлювання про жіночу красу (*Дівчина як маків цвіт; Як гарна молодиця, то й гарно подивиться*), а коментарі про негарну жіночу зовнішність часто жартівливі, гіпертрофовані (*Моя жінка знакомита: підтикана ззаду свита, на ніженьку налягає, ще й на плечах горбок має*).

9) Схожі за змістом, але відмінні за оцінкою явища паремії вказують на місце жінки в домі (*A good wife and a good cat are best at home; Жінка й кішка в хаті, господар і собака на дворі*). В українській мові йдеться про коло домашніх обов'язків, розподіл видів роботи, а не пораду, що жінці не слід виходити з дому в люди.

Прислів'я надають уявлення про історію людства, а порівняння ідей, зафіксованих у прислів'ях різних мов, дають можливість розуміти цінності носіїв тих мов і шукати шляхи ефективнішої комунікації та кращого порозуміння з ними. Можна вважати, що є значні відмінності в сприйнятті жінки у таких віддалених культурах, як українська та англійська, однак, виявляється, що в уявленні про жінок, дівчат, матерів, дочок, свекрух, жіночих особливостей є достатньо схожих явищ, а деякі відмінні варті того, щоб над ними замислитися.

Уявлення про жінок, зафіксовані у прислів'ях порівнюваних мов, відбивають традиційні гендерні ролі в суспільстві, і для сучасних носіїв, особливо жінок, емансипованих, економічно незалежних, які досягли успіху в ряді галузей та професій, які ще 30-40 років тому вважалися виключно чоловічими. можуть звучати провокативно й образливо. Хоча більшість прислів'їв про жінок представляють чоловічий погляд на жіночі ролі, не можна заперечити, що жінки й чоловіки завжди пов'язані й навіть залежні одні від одних. У сучасному світі прислів'я не мають такого впливу як інформація про типові моделі поведінки, тому що частіше таку інформацію несуть в собі реклама, слогани, блогери, прислів'я все рідше можна почути в

мовленні сучасних людей, а підлітки й молоді люди можуть навіть не розуміти сенс більшості традиційних прислів'їв. Тим не менш, повідомлення, які передають прислів'я, певним чином відгукуються в системі здорових цінностей переважної більшості представників тієї чи іншої лінгвокультури, а самі носії часто, свідомо чи несвідомо, схиляються, самі або під впливом оточення, до «традиційної» поведінки, моделі якої часто й висвітлені саме в прислів'ях. Без розуміння таких моделей було б майже неможливим порозуміння між поколіннями, особливо в час, коли старше покоління отримує можливість жити довше і спілкуватися з молодшими тривалий час.

Отже, як бачимо, 11 спільних або дуже схожих рис показують, що в українського й англійського народу достатньо спільних рис та уявлень про систему цінностей, що супроводжує один з ключових концептів культури ЖІНКА/WOMAN.

<https://kasiukovo4ka.wixsite.com/my-site>

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ

3.1 Вибір та налаштування платформи для розробки веб-посібника

<https://kasiukovo4ka.wixsite.com/my-site>

Для ефективної розробки електронного посібника з лінгвокультурології було здійснено ретельний аналіз різних платформ, і на основі об'єктивних критеріїв визначено вибір на користь платформи WIX. Розглянемо детальніше аспекти, які вплинули на це рішення.

- Простий та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс: Першочерговою властивістю WIX, яка визначає його вибір, є простий та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Ця характеристика набуває релевантності в контексті швидкого розгортання та редагування веб-сайтів, що важливо для академічного середовища та студентської спрямованості на створення контенту.
- Розширені можливості налаштування: Гнучкість та розширені можливості налаштування WIX виявляються визначальними у забезпеченні адаптації функціоналу під конкретні вимоги лінгвокультурологічного посібника. WIX дозволяє персоналізувати свій досвід вивчення. Налаштування відображення контенту, робочого простору та структури сайту роблять платформу ідеальною для адаптації під індивідуальні потреби користувача. Інструмент дозволяє налаштовувати рівні доступу до контенту. Для лінгвокультурологічного посібника це може означати відокремлення розділів або завдань для різних груп студентів, а також встановлення заходів безпеки для захисту конфіденційної інформації.
- Гнучкість Шаблонів: Наявність різноманітних шаблонів в WIX визначає його як важливий фактор, сприяючи ефективному вибору стилістичного оформлення, яке відповідає особливостям

лінгвокультурологічної тематики. WIX надає можливість не лише вибору шаблону для сайту, але й гнучке його налаштування. Наприклад, можливість зміни розташування елементів, редагування кольорів та фону, що дозволяє створити унікальний дизайн, адаптований під особливості лінгвокультурологічного посібника.

Для ефективного налаштування платформи WIX з метою створення лінгвокультурологічного посібника були визначені та виконані ключові кроки. Початково, акцент був зроблений на обранні відповідного шаблону, з урахуванням особливостей тематики та необхідного функціоналу. Обрані шаблони відзначалися академічним стилем та акцентували увагу на текстових елементах, підкреслюючи їхню важливість в лінгвокультурологічному контексті.

Після вибору шаблону використовувався інтуїтивно зрозумілий інтерфейс WIX для впровадження змін у дизайн, включаючи вибір кольорової палітри та шрифтів. Особлива увага приділялася детальній настройці шрифтів для забезпечення оптимальної читабельності тексту.

Оптимізація зображень виконувалась за допомогою вбудованих інструментів WIX, що включали в себе редагування розміру та підтримку високої якості зображень, забезпечуючи швидке завантаження сторінок та покращену візуальну привабливість.

Особлива увага також приділялася налаштуванню домену, що є важливим етапом у розгортанні електронного посібника. Інтеграція та налаштування домену відкриває можливості для створення спеціалізованої адреси, роблячи посібник доступним для широкої аудиторії та підсилюючи його професійний статус. Цей елемент доповнює унікальність та професіоналізм створеного лінгвокультурологічного ресурсу.

3.2 Дизайн та оформлення електронного посібника

Під час розробки лінгвокультурологічного посібника на платформі WIX, визначальним етапом було обрання та подальше налаштування шаблону, що має вирішальне значення для створення естетичного та функціонального дизайну. На панелі керування WIX, за допомогою вбудованих інструментів, здійснювалася переглядання та вибір широкого спектру шаблонів, спеціально орієнтованих на академічний стиль.

Важливо зазначити, що під час вибору шаблону акцент робився на блоках "Text" для забезпечення оптимального розташування текстового контенту. Ці блоки надають можливість ефективно структурувати і впорядковувати літературний матеріал, що особливо важливо для лінгвокультурологічного посібника.

Обрані шаблони з даного блоку мали за мету забезпечити гармонійний розподіл тексту, зручну навігацію між розділами та акцентувати увагу читача на змістовних аспектах лінгвокультурологічного матеріалу. Такий підхід до вибору шаблонів сприяє покращенню якості візуального сприйняття посібника та забезпечує його легкість у використанні та розумінні для користувачів.

За допомогою інструменту палітри на платформі WIX, обрано основний колір, що домінує в дизайні, та фоновий колір для створення зручного та приємного візуального сприйняття. Увагу було приділено акцентному кольору - голубому, який був обраний як ключовий елемент, що вирізняє та підкреслює важливі частини контенту.

3.3 Виділення тексту та стилізація на лінгвокультурологічному веб-сайті

В розділі "Дизайн та Оформлення" на платформі WIX, використовуючи опції для зміни стилю тексту, було виконано виділення та надання додаткового

акценту ключовим елементам лінгвокультурологічного посібника. Розглянемо, як саме був здійснен цей процес:

- Для виділення тексту жирним шрифтом, використовується опція "Bold" або "Жирний" у розділі форматування тексту. Ця опція додає відповідний стиль до текстового блоку. Для HTML це виглядає так: `Текст жирним шрифтом`.

Жирний шрифт було використано для виділення ключових термінів і словосполучень, що є основою лінгвокультурологічних концепцій. Такий підхід полегшує їхнє сприйняття та підкреслює їхню важливість у тексті.

- Для надання тексту курсивного стилю використовується опція "Italic" або "Курсив" у панелі форматування. Ця опція додає стиль, який може був відображен у HTML за допомогою тегу ``: `Текст курсивним шрифтом`.

Підкреслення використовується для визначення та виділення підпунктів, які мають особливу вагу.

- Для додавання підкреслення до тексту, використовується опція "Underline" або "Підкреслений". В результаті в текстовому блоку відображається підкреслення. У HTML це було представлено тегом `<u>`: `<u>Текст із підкресленням</u>`.

Використання курсиву для прикладів сприяє їхньому відокремленню від основного тексту та надає їм вигляд вставлених елементів.

Важливо відзначити, що візуальне форматування, яке вибирається на платформі WIX, автоматично транслюється у відповідні CSS стилі при генерації коду, що забезпечує відповідність стандартам та консистентність

дизайну. Такий підхід дозволяє надавати текстовому контенту не лише змістовність, а й ефектний та професійний вигляд.

3.4 Додавання зображень та графіки для електронного посібника

В розділі "Додавання Зображень та Графіки" на платформі WIX, процес внесення зображень був виконаний з особливою увагою до деталей та врахуванням естетичних та функціональних аспектів. Ось як саме здійснювалася ця процедура та які ефекти були використані:

- на панелі управління WIX вибирався розділ "Медіа", що відповідає за роботу з мультимедійним контентом. Після цього обирався пункт "Додати Зображення", і був обран файл зображення зі свого пристрою.
- Щоб зробити дослідницький матеріал ефективним застосовувався ефект анімації. Зазвичай, використовувався ефект, що виводить зображення тільки після того, як користувач долистає до нього. Це створює відчуття інтерактивності та привертає увагу.
- За допомогою панелі налаштувань елемента, включаючи зображення, було додано рамку та тінь, використовуючи властивості "Border" (рамка) та "Box Shadow" (тінь) для створення цих ефектів.

В результаті усі налаштування у форматі css виглядають наступним чином:

```
img {
    border: 2px solid #000; /* товщина та колір рамки */
    box-shadow: 5px 5px 10px #888888; /* параметри тіні: відступ по X, відступ по Y, радіус розмиття, колір тіні */
}
```

Такий CSS-подібний код дозволяє детально керувати виглядом зображень і створювати інтерактивний візуальний ефект. Ці додаткові елементи допомагають підкреслити важливість та виразність зображень, сприяючи збагаченню контенту та поліпшенню його сприйняття студентами.

3.5 Використання embed code для інтерактивних завдань

Для створення інтерактивних завдань та їх вбудовування на сторінці лінгвокультурологічного посібника використовувався підхід, що базується на Embed Code. Ось як це процес здійснювався та які етапи були включені:

- Заздалегідь були створені інтерактивні завдання на платформі Wordwall. Wordwall - це веб-сервіс, призначений для створення різноманітних інтерактивних вправ та тестів для освітніх потреб. На цій платформі використовувались різні типи завдань, такі як True False, Sorting options та відповіді на питання тощо.
- Після створення завдань на Wordwall, отримувався Embed Code. Embed Code - це код, який вбудовується на інші веб-сайти та дозволяє відображати контент сторонньої платформи безпосередньо на власному веб-сайті. У випадку Wordwall, цей код включав в себе всю необхідну інформацію для відображення певного завдання.
- На платформі WIX, використовуючи вбудований елемент "HTML Code" або еквівалентний інструмент, вставлявся отриманий Embed Code. Це забезпечувало відображення інтерактивних завдань Wordwall безпосередньо на сторінці лінгвокультурологічного посібника.
- У випадку необхідності додаткової стилізації елементів, можливо було використовувати CSS-подібний код безпосередньо у редакторі WIX. Це дозволяло дотримуватися специфічних стилів, що вже існують на сторінці.

Застосування Embed Code дозволило інтегрувати інтерактивні завдання з Wordwall безпосередньо на сторінку посібника, створюючи зручний та змістовний інструмент для самостійної роботи студентів.

3.6 Тестування та виправлення помилок у лінгвокультурологічному електронному посібнику

Важливою фазою у розробці лінгвокультурологічного посібника є тестування та виправлення помилок для забезпечення ефективності та зручності користування. Цей процес включав тестування адаптації сайту на різних браузерах та пристроях, що забезпечує оптимальну доступність та відображення для різних користувачів.

Веб-сайт був протестований на різних браузерах, таких як Safari та Google Chrome, щоб переконатися в його коректному відображенні та оптимальній роботі на кожній платформі. Різні браузери можуть відрізнятися у відображенні HTML та CSS, і тестування на різних браузерах гарантує єдність дизайну для всіх користувачів.

Важливою частиною тестування було визначення та виправлення можливих проблем, які можуть виникнути при використанні сайту на різних пристроях. Мобільні телефони, планшети, ноутбуки та комп'ютери мають різні розміри екранів, і адаптація для кожного з них дозволяє забезпечити зручне користування в будь-якому контексті.

Під час тестування виявлені помилки та неполадки були виправлені, а дизайн оптимізований для різних пристроїв та браузерів. Це включало в себе налаштування розміщення елементів, шрифтів, розмірів зображень та інших деталей для досягнення максимальної чіткості та зручності використання.

Тестування на різних браузерах та пристроях є важливою складовою розробки сайту, оскільки це гарантує його коректне функціонування та зручне використання для всіх категорій користувачів. Оптимізований та адаптований дизайн дозволяє студентам максимально ефективно вивчати матеріали, незалежно від того, на якому пристрої чи браузері вони працюють.

3.7 Взаємодія з користувачами електронного посібника та збір зворотного зв'язку

Була приділена увага процесу взаємодії користувачів з електронним посібником з лінгвокультурології та збір зворотного зв'язку. Нижче наведено конкретні кроки та заходи, які були вжиті для забезпечення ефективної взаємодії та отримання корисної інформації від користувачів:

- На посібнику були додані інтерактивні елементи, такі як питання для обговорення, опитування, тестування знань і форми зворотного зв'язку. Це створює можливість для активної участі користувачів та стимулює їхню участь у навчальному процесі.
- Додано спеціальні форми зворотного зв'язку, де користувачі можуть залишати свої відгуки, коментарі та питання. Форми були створені з урахуванням простоти використання, щоб надихати більше користувачів до активної участі.
- Застосовано інструменти для моніторингу активності користувачів на веб-сайті. Аналіз даних щодо переглядів, взаємодії та часу, проведеного на сайті, допомагає зрозуміти, як користувачі взаємодіють з матеріалами та які аспекти можуть бути вдосконалені.
- Додано функціонал для онлайн-обговорень та форумів, де користувачі можуть обговорювати матеріали, ділитися своїми враженнями та доповнювати знання одне одного. Це створює сприятливу атмосферу для обміну інсайтами та питаннями.

Прослуховування Зворотного Зв'язку:

- Зібрані дані з взаємодії та зворотного зв'язку підлягали аналізу. Важливо було визначити популярні аспекти, а також ідентифікувати можливі недоліки, щоб пристосувати посібник під потреби користувачів.

Взаємодія з користувачами та збір зворотного зв'язку створюють унікальну можливість для постійного вдосконалення посібника та забезпечення його максимальної корисності для навчання та дослідження в лінгвокультурології.

ВИСНОВКИ

Концепт – явище багатосларове, багатифункціональне, багатосубстратна одиниця свідомості. У лінгвістиці переважають такі три підходи до вивчення концептів: лінгвокогнітивний, лінгвокультурологічний, лінгвістичний (семантичний). Концепт – фрагмент картини світу. Мовна картина світу відбиває зафіксовані в мові поняття концептуальної (об’єктивної) картини світу і має національно-культурний характер.

Порівняльне вивчення мов та культур або культури через мови, чим займається молода галузь мовознавчої науки – зіставна лінгвокультурологія – основне завдання зіставного вивчення концептів. Такі дослідження дають змогу зрозуміти цінності та світоглядні настанови того народу, у свідомості якого саме так сформувався той чи інший концепт та знайшов своє вираження в мові. Відповідно до засобів, якими вербалізовано концепт, можна говорити про лексичні, фразеологічні, паремійні концепти. Паремійний концепт – запропонований автором термін на позначення явища порядку концепту в лінгвістиці, вербалізованого пареміями певної мови, який перебуває на периферії стосовно основного концепту з таким самим ім’ям, і містить оцінки різних ознак концепту, що відбивають наївну картину світу.

Проаналізовано основні риси концепту ЖІНКА/WOMAN та виконано порівняння цього концепту в українській та англійській мовах. Виокремлено 11 схожих рис та 9 унікальних явищ, характерних для однієї або іншої мови або такі, які вказують на відмінність у сприйнятті схожих чи однакових явищ.

Робити жіночу роботу, не бути лихою, бути рівною чоловікові, піклуватися про нього і про дім, бути хорошою матір’ю, виховувати дітей – основні рекомендації для жінок в українських пареміях. Сидіти дома, мовчати, робити роботу, не надокучати чоловікові – ідеальний портрет жінки в англійських преміях, тому що від природи жінки злі, гнівливі й жорстокі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажнюк Б. М. Національна фразеологія в іншомовному зіставленні. *Українська мова і література в школі*. 1990. № 5. С. 82–87
2. Алефиренко Н.Ф. Лингвокультурология. - М. : Флинта, Наука, 2010. - 224 с.
3. Алимжанова Г.М. Сопоставительная лингвокультурология: взаимодействие языка, культуры и человека. Алматы, 2010. – 300 с.
4. Башук А.І. Ключові концепти поетичної картини світу М.Гумільова в метафоричному осмисленні. Автореферат дис... канд. філол. наук. 10.02.02. Російська мова. Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова. К.: 2002. – 17 с.
5. Бенедиктова Л. Н. Концепт война в языковой картине мира (сопоставительное исследование на материале английского и русского языков): Автореферат... канд.филол.наук. 10.02.20 Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Челябинский государственный университет». Тюмень – 2004. – 20 с.
6. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. М.: Школа “Языки русской культуры”. – 1991. – 780 с.
7. Вежбицкая А. Семантика, культура и познание: общечеловеческие понятия в культуроспецифичных контекстах. *Thesis*. Вып. 3. М., 1993. С. 185-206.
8. Воркачев С. Г. Дискурсная вариативность лингвоконцепта: любовь-милость. *Известия РАН. Серия литературы и языка*. 2005, том 64, №4. с. 46-55.
9. Выходцева И. С. Концепт «свой-чужой» в советской словесной культуре (20-30-е гг.). Автореферат ...канд.филол.наук: 10.02.01. Русский язык. Педагогический институт Саратовского государственного университета имени Н.Г.Чернышевского. Саратов.— 2006. – 20 с.

10. Гагарин С. Н. «Англо-русский толковый вербализационный словарь ключевых концептов политики» как средство лексикографического описания фрагмента когнитивно-языковой картины мира. *Вестник МГУ. Сер.19. Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2005. №4. с. 127-133.
11. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу : монографія. К. : Логос, 2004. – 284 с.
12. Гундаренко О. В. Лінгвокультурний концепт як одиниця структурування культурно-значущої інформації в текстах американської церемоніальної промови. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Вип.105(2). Кіровоград : 2012. С. 70-72.
13. Джеріх О. С. «Концепт» у сучасній когнітивній лінгвістиці та лінгвокультурології: поняття та структура. *Типологія мовних значень у діяхронічному та зіставному аспектах*. 2018. Вип. 35-36. С. 61-69
14. Енциклопедія історії України. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>
15. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : словник-довідник. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
16. Жалай В. Я. Концепт любов у французькій пареміології. *Studia Linguistica*. 2012. Vol. 6/2. с. 87-97.
17. Калмурзаева А.А. Теологические концепты в провербиально-языковой картине мира. Автореф. дис.... Канд. Филол. Наук: 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание». Кыргызско-российский славянский университет имени Б. Н. Ельцина. Бишкек, 2013. 23 с.
18. Карасик В. И. Лингвокультурный концепт как единица исследования. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики* : сб. науч. тр. Воронеж. ун-та. Воронеж : ВГУ, 2001. С. 75–80.
19. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.

20. Кравченко А. В. Что изучает концептология? *Функционально-когнитивный анализ языковых единиц и его аппликативный потенциал*. Мат-лы 1-й междунар. конф. 5-7 окт. 2011. Барнаул: Изд-во АлтГПА, 2011. – с.248-251.
21. Кононенко В. І. Концептологія в лінгвістичному аспекті. *Мовознавство*. 2006. № 2-3. с. 111-117
22. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство і проблема мовних картин світу. *Мовознавство*. 2004. № 3. с. 12-22.
23. Кубрякова Е. С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г. Краткий словарь когнитивных терминов / [под. общ.ред Е.С.Кубряковой]. М. : Филологический факультет МГУ им. М.В. Ломоносова. 1996. – 245 с.
24. Куцос О. Контент-аналіз дефініцій поняття «концепт». *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 57, том 2, 2022. С. 165-170.
25. Левченко О. П. Лінгвокультурологія та її термінна система. *Вісник «Проблеми української термінології»*. 2003, № 490. С. 105-113.
26. Лисиченко Л. А. Структура мовної картини світу. *Мовознавство*. – 2004. №5-6. с.36-41.
27. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 196 с.
28. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: [учеб. Пособие]. 3 изд., перераб. и доп.: Издательство: Мн. : ТетраСистемс. 2008. – 272 с.
29. Маслова В. А. Лингвокультурология: [Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений]. М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.
30. Мізін К. І. Нові напрями в українському мовознавстві: зіставна лінгвокультурологія. *Мовознавство*. К. : Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України, Укр. мовно-інформаційний фонд НАН України, 2012. № 6. с.38-52.

31. Ничипорчик Е. В. Отражение ценностных ориентаций в паремиях ; М-во образования РБ, Гом. гос. ун-т им. Ф. Скорины. – Гомель : ГГУ им. Ф. Скорины, 2015. – 358 с.

32. Образцова Е. В. Понятие лингвокультурного концепта в аспекте междисциплинарных исследований [электронный ресурс]: Режим доступа: <http://e-lib.gasu.ru/vmu/arhive/2004/01/15.shtml> дата звертання 05.06.23. Назва з екрану

33. Пименова М. В. Предисловие. / Введение в когнитивную лингвистику. [Под ред. М. В. Пименовой]. Вып.4. - Кемерово. – 208 с.

34. Полиця Т. Д. До питання про когнітивно-орієнтований опис фразеологічних та паремійних номінацій концепту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови. 2013. Вип. 10, с. 115-118.

35. Погосова К. О. Концепты эмоций в английской и русской языковых картинах мира. Автореферат дис... канд. філол. наук. 10.02.20 Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. Северо-Осетинский государственный университет имени К. Л. Хетагурова – Владикавказ : 2007

36. Полюжин М. Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, №4, 2015. С. 214-224.

37. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. М. : АСТ, Восток-Запад, 2007. - 315 с.

38. Попова З. Д. Концептосфера и картина мира / З. Д. Попова, И. А. Стернин // *Язык и национальное сознание* : сб. науч. ст. Воронеж : Истоки, 2002. Вып. 3. – С. 4–8.

39. Савельева О. Г. Концепт «еда» как фрагмент языковой картины мира: лексико-семантический и когнитивно-прагматический аспекты (на

материале русского и английского языков). Автореферат ...канд.филол.наук. Краснодар – 2006. – 24 с.

40. Савенкова Л. Б. Почему на обиженных воду возят? *Фразеология, познание и культура* : сб. докл. 2-ой Международной науч. конф., Белгород, 7-9 сентября 2010 года : в 2 т. ; отв. ред. проф. Н. Ф. Алиференко. – Белгород : Изд-во БелГУ, 2010. – Т. 1. Фразеология и познание. – С. 367–371.

41. Слышкин Г. Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты в сознании и дискурсе. М. : 2000. – 256 с.

42. Соколовська Ж. П. Картина світу та ієрархія сем. *Мовознавство*. 2002. № 6, с.87-91.

43. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры. [Опыт исследования]. М. : Школа «Языки русской культуры», 1997. - С. 40-76.

44. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1996. – 284 с.

45. Українські прислів'я та приказки. Київ, Видавництво художньої літератури, «Дніпро», 1984. — 388 с.

46. Философский словарь / [Под ред. И.Т. Фролова]. - 4-е изд.-М.: Политиздат, 1981. - 445 с.

47. Чубур Т. А. Теоретические основания лингвокультурологических сопоставительных исследований. — Автореф. дисс. ... докт. филол. наук. 10.02.19 Теория языка. Воронеж, 2011. — 46 с.

48. Women in proverbs worldwide. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.womeninproverbsworldwide.org/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Прислів'я, які вербалізують концепт ЖІНКА в українській мові

Вибирай жінку не в п'янці, а в ланці.
 Видно, що Ганна млинці пекла, бо й ворота в тісті.
 Всі дівчата - голуб'ята, а де ж ті чортові баби беруться?
 Баба з возу — кобилі легше.
 Згадала баба як дівкою була.
 Баба сім літ похмелялась та з похмілля і вмерла.
 Бабу гріє не кожух, бабу гріє теплий дух.
 Добра дівка: як старости йдуть, тоді хату мете.
 Жартувала баба з колесом, та в спицях застряла.
 Жінка без сраки - як село без церкви.
 Жінка двічі буває мила - коли в хату входить і коли з хати виносять.
 Жінка не бита, як коса не клепана.
 На зло моїй жінці - нехай мене б'ють.
 Не допоможе бабі кадило, коли бабу сказило.
 Невісток багато, а хата не метена.
 Поможі, Боже, нежонатому, а жонатому й жінка допоможе.
 Пора кумі і за розум взятися: не все пити — треба похмелятися, а з похмілля знову на весілля.
 Розсипався б дід, якби баба його не підперезала.
 Гарно наша Гапка жито жне, що і серпа в руки не бере.
 Щастя, в кого жінка Настя, а в кого Горпина - то лиха година!
 Батьки бережуть дочку до вінця, а чоловік жінку до кінця.
 Без хазяїна двір, а без хазяйки хата, плаче.
 Бери жінку в одній льолі, аби була до любові.
 Гроші, молода жінка і бистрі коні — то смерть.
 Де муж старий, а жінка молода, там рідка згода.
 Дім держиться не на землі, а на жінці.
 Добрий чоловік жінці ліпший від матері.
 Жінка дає більше, як обіцяє, чоловік обіцяє більше, ніж дає.
 Жінка для совіту, теща для привіту, матінка рідна краща всього світу.
 Жінка за три угли хату держить, а чоловік за один.
 Жінка чоловікові подруга, а не прислуга.
 Жіноча робота ніколи не лягає спати.
 За доброго мужа жона, як ружа, а за лихого — драба, за рік, за два — баба.
 І в лиху годину не кидай дружину.
 Красна пава пір'ям, а жінка чоловіком.
 Краще жінка сварлива, ніж дурна.
 Куди голка, туди й нитка; куди чоловік, туди й жінка.
 На чужих жінок не задивляйся, а за своєю подивисьь.
 Найлучча спілка — чоловік і жінка!

Чужа жінка — лебідонька, а своя — полин гіркий.

Як люба дружина, то люба й в ряднині.

Де багато господиць, там хата неметена. (Де багацько господиць, то ту хату хоч покинь.)

Добра господиня, коли повна скриня.

Од господаря повинно пахнути вітром, а од господині - димом.

І так багато всякого лиха, а Бог ще жінок наплотив.

А я свою жінку так побив, аж тіло почорніло — то давай плакати, поки аж побіліло.

Біда, в кого жінка бліда, — у кого червона як калина, то й тому лиха година.

– ... бліда: а в кого румяна, то кажуть, що п'яна.

– ... бліда: а друга румяна, кажуть завжди п'яна, або всім кохана.

Баба тоді і хвора — як на печі.

Баба і чорт то собі рідня, — ... то все одно.

Бабам звід з неба не знимати, хоч і догори лежать.

Бабу і чорт не змудрує. (З бабою і дідько справу програв.)

Без жінки, як без рук.

Нема вірнішого дружка, як рідна дружинонька.

В старій злющій баби десять чортів сидить, та ще й на дванадцять сідала стоять.

В баби язик, як лопата.

Діж не перемісити, а жінки не перебити.

Коли жінку почав бити, то і будеш бити, а не починав, то не починай.

Отто-то, що біла жінка чоловіка, та ще й пішла позивати.

Біла жінка чоловіка, пішла позивати: присудили чоловікові, ще жінку прохати.

Дві бабі — торг, а три ярмарок. (Де баб сім, там торг зовсім.)

Де дідько не посіє, там ся баба вродить.

Де чорт не зможе, туди бабу пішле. —... там баба pomoже.

Боже, Боже, що та жінка може!

Де дві баби та три жаби зберуться умісті, не перепруть їх і чоловіків двісті.

Жінка хоч корова, аби здорова.

Жінка без мужа і пити (або: жити) не дужа.

Жінка і камяну гору пересіче.

Жінка княгиня, а хати не метена.

Жінка, як лоза: куди схочеш, похилиш.

Жінка, як жилка: коли схочеш, потягнеш.

Жінки, як сороки.

Жінко вставаймо! Говорять люди за нас — говорімо й ми про людей.

Жіноча річ коло припічка.

Жінці всієї правди не відкривай.

З жінкою любою-милою рибки піймаєш!

За городом левада, де збіралась громада: жінка мужа продала, за три копи без шага.

За добрим чоловіком і служниця жінка, а за дурним і попівна рябенька.
 Ліпше чорта затримати, ніж ледачу жінку мати.
 Ліпше залізо у воді варити, ніж псю личину, злу жену учити.
 Люби жінку як душу, а тряси як грушу.
 Моя жінка знакомита: підтикана ззаду свита, на ніженьку налягає, ще й на
 плечах горбок має.
 Муж жені закон.
 На що тому жінка молода, кого і стара за чуприну водить!
 Нащо мені казна, коли жінка без ума.
 Не хвались жінкою за сім днів, а за сім літ.
 Не вір жінці, як чужому собаці.
 Перша жінка від Бога, друга від людей, а третя від чорта.
 Добра жінка дванадцять раз ва день одурить, а як яка то й без числа.
 Треба довго калатати, щоб бабу ошукати.
 Жінки довге волосся мають, а розум короткий.
 Усе гаразд, усе добре, що жінка маленька: він поб'є і полає і полає — вона
 веселенька.
 Хоч жінка свинка, так грошей скринька.
 Чи не б'є лиш тебе жінка? — Якщо жінка поб'є, чи свиня з'їсть — то все
 рівно.
 Чоловік винен, що жінка ледаща.
 Чоловік і жінка збирались їхати на ярмарок, та й сіли обідати.
 Чоловікам на лопату Бог сили наклав, та ще й притоптав, а жінкам на вила, та
 й то струсив.
 Шафрану не перетреш, а жінки не перепреш (на своєму поставить).
 Ще сорока не побіліла, щоб жінка чоловіка біла.
 Щоб жінку пізнати, треба бути хитрим.
 Як сорочка біла, то й жінка мила.
 Як баба біла, — то й на той світ не встанеш.
 Як дві бабі та гуска, то весь базар.
 Як чоловік жінки не б'є, то жінка сохне.
 Гарний чоловік і погану жінку красить.
 Чоловік любить жінку красиву (здорову), а брат сестру – багату.
 Як чоловік жінку любить, то й лиха жінка доброю буде.
 У поганого чоловіка жінка завжди дурна.
 Чоловік як ворона, а все жінці оборона.
 Добра жінка – кам'яна стінка.
 Як жінка верховодить, так і чоловік по сусідах ходить.
 Жінка красива – скоро буде голова сива.
 Добра жінка – щастя, а лиха – трясця.
 Гарна пава пером, а жінка норовом.
 Лучче їсти хліб з водою, чим жити з жінкою лихою.
 Пий пиво, та не лий, люби жінку, та не бий.
 Учи жінку до дітей, а дітей – без людей.

Жінка не коза – травою не нагодуєш.
 Чужу жінку полюбиш – свою погубиш.
 Хороша жінка – чоловікові слава, а лиха – згуба.
 Із доброю жінкою запузатієш, а з лихою ізгорбатієш.
 Що п'яна жінка, що скажена кішка – все одно.
 Не вір жінці дома, а кобилі в дорозі.
 Не ходи по полю, не топчи куколю, не лупай очима, - не твоя дівчина! (Не микулай очима, як не твоя дівчина.)
 Личко дівку віддає.
 Вибирай жінку на цілий вік.
 Тоді дівка пишна, як заміж вийшла.
 Лучче женись, а на чужу жінку не дивись.
 Трудно дівку силувати заміж, як парубок не бере.
 Сиділа дівка та й висиділа дідька.
 Одказлива дівка до сивих волос додіває.
 Кожній сващці по ковбасці.
 Свасі перша чарка й перша палка.
 Солом'яний парубок золоту дівку бере.
 Мені батько не рідня, мені мати не рідня, мені теща родина - мені жінку родила.
 Нема вірнішого приятеля, як добра жінка.
 Добра жінка мужові своєму вінець, а зла - кінець.
 Від сердитої жінки постарієш, а від доброї - помолодієш.
 Від огня, води і злої жони - боже борони!
 Жінка не черевик - з ноги не скинеш.
 Як чоловік жінку любить, то й лиха жінка доброю буде.
 Той сам себе губить, що чужую жону любить.
 Гарна дівцею, гарна й молодицею.
 Як гарна молодиця, то гарно й подивиться.
 На красиву жінку гарно дивиться, а з розумною гарно жить.
 Де красна молодиця, там ясна світлиця.
 Не лихо журить і чужа сторона, а невдала жона.
 Коли п'яниця в шинку скаче, то жінка дома плаче.
 Мати однією рукою б'є, а другою гладить.
 Рідна мати високо замахує, а помалу б'є.
 Нашій мамці гарно й в дранці.
 В кого ненька, в того й голівка гладенька.
 Як мати рідненька, то й сорочка біленька.
 Біля рідної матки добре дитятку.
 Як не стане - то батько достане, як не буде - то мама добуде.
 Що мати навчить, то й батько не перевчить.
 Батькова лайка дужча за материну бійку.
 Всякій матері свої діти милі.
 Матері кожної дитини жаль, бо котрого пальця не вріж, то все болить.

У дитини заболить пальчик, а у матері серце.
 Сім дочок - свій таночок. (Сім дочок - свої вечорниці.)
 У кого дочок сім - то й щастя всім, а у мене одна - та й щастя нема.
 Дочка - як ластівка: пощобече, пощобече та й полетить.
 Син дивиться в хату, а дочка кричить: «Пусти, тату!»
 Де багато баб, там дитя не в лад.
 Любо й неньці, як дитина в честі.
 Не та мати, що родила, а та, що вигодувала!
 Рідна мати і б'є, та не болить, а свекруха словами б'є гірше, ніж кулаками.
 Свекруха - уїдлива муха.
 Брехлива свекруха невістці не вірить.
 Всі в сім'ї сплять, а невістці молоти велять.
 І плахта невістчина шкоду робить, бо невістки нема дома.
 Наша невістка, що не дай, то тріска.
 Як була у батенька, то й була в мене голівонька чубатенька, а як стала у свекрухи, то й чуб об'їли мухи.
 Невістка найбільше їсть, найменше робить.
 Свекрусі невістка не вгодила, бо свекруха невістки не полюбила.
 Хто винен? - Невістка! - Так її вдома нема! - Та он її плахта на жердці висить!
 Кішку б'ють, а невістку докоряють.
 Цап - не скотина, зять - не людина, а невістка - чужа кістка.
 Вона в хаті замість помела. (Невістка.)
 Дві невістки в хаті - два коти в мішку.
 По дочці і зять милий, по невістці і син чужий.
 Тешиного язика аршином не зміряєш.
 Так м'яко спать, неначе теща постелила!
 Хома не без ума: не б'є жінки, та тещу.
 Зять та сват у тещі перші гості.
 Не жалій тешиного добра, колупай масло до дна.
 Свекруха на печі — що собака на мотузці.
 Брат - то не батько, сестра - то не мати.
 Коли дочку зять голубить, так і теща його любить.
 Теща ласкава пече блинці без сала.
 Щоб смачно їсти і пити, тещу треба любити.
 У лихої свекрухи і ззаду очі є.
 Зовиця, як синиця,- усе хвостом вертить.
 Найдорожча пісня - з якою мати колисала.
 Гуляй доню, піймавши долю.
 Мене мати цілий вік дурила: Казала «битиму», та й не біла.
 Сестри рідні тоді, як усі вийдуть заміж.
 Сестра із сестрою, як риба з водою.
 Сестра сестрі заздрить у красоті.
 Сестра із сестрою дружить, а на думці своє держить.
 Дочками красуються, синами в пошані живуть.

Багату дівку сватають і в Петрівку.
 У багатой дівки горба не видно.
 Дівка заплетена, а хата не метена.
 Гарна дівка, як маківка. (Гарна дівчина, як у лузі калина.)
 Гонить дівка парубка, а сама від нього не йде.
 Дівка - чужа поміч.
 Дівка - як верба: її не поливай, а вона росте.
 Дівка на порі - женихи у дворі.
 Дівка не без щастя, козак не без долі.
 Дівка, як верба: де її посадиш, там і прийметься.
 Дівоча краса - як майова роса.
 Дівочий вік - як маків цвіт: сьогодні цвів, а завтра опав.
 Дівчина - як лозина: куди вітер подається, туди вона й гнеться.
 Не вибирай дівку, як у церкву йде, а як свиням їсти несе.
 Не йде дівка до церкви богу молиться, а йде на хлопців дивиться.
 Як до роботи – дитина, а заміж – дівка.
 Не буде Галя – буде другая.
 Врода - дівоча шкода.
 Гарна дівка, хоч з лица води напиться.
 Гарна дівка, як засватана.
 Дівка без коси не має краси.
 Як квочка з курчатами, так і жінка з дитятами.
 Баба знехочу ціле порося з'їла.
 Багато оженився: узяв жінку й троє дітей.
 Дим, дощ, мороз і сварлива жінка - то найбільше нещастя в хаті.
 Дім держиться не на землі, а на жінці.
 Добра жінка дім збереже, погана рукавом рознесе.
 Добра жінка і здоров'я - то найбільший скарб.
 Добра жінка мужа на ноги поставить, а зла і з ніг звалить.
 Жінка - не рукавиця, мінять жінку не годиться.
 Жінка чоловікові подруга, а не прислуга!
 З паном не дружись, а жінці не звіряйсь.
 За ледачим чоловіком жінка марніє, за хорошим - молодіє.
 Коню й доброму, й ледачому потрібні віжки, а жінці й хорошій, і поганій - різки.
 Кортить бабі скоринка, та не вгризе.
 Краще камінь довбати, чим лиху жінку навчати.
 Жінки каються, а дівчата заміж збираються.
 Не надовго старий жениться: хоч сам згине, хоч жінка покине.
 Поки діда, поти й хліба, Поки баби, поти й ради.
 Старій бабі і на печі ухаби.
 Так жінку бив, що сам насилу втік.
 Три друга: батько, мати та вірна жінка.
 У кого жінка не вмирала, у того горя не бувало.

У чужу жінку чорт ложку меду кладе, того до неї і липнуть.
 Хвали день увечері, а жінку рано.
 Чоловік погрішив, так в людях гріх, а жінка погрішила - додому принесла.
 Чоловік у домі - голова, а жінка - душа.
 Що знає кум, те знає кумова жінка, а вже від неї і все село.
 Як дід до баби, так баба до діда.
 Як нелюба жінка, то чоловікові дома і борщ смердить.
 Як сорок літ стане, жінка в'яне.
 Як чоловік жінку не любить, то й добра лихою буде.
 Годуй сина для себе, а дочку - для людей.
 За горами мала хмаронька, яка мати, така донька.
 Син утіха батька, а дочка - матері.
 Сини й дочки - з одного дерева листочки.
 Сини принесуть, а дочки й кутки рознесуть.
 Хороша дочка, як мати хвалить.
 Добра кума, та розуму нема.
 Знає кума - знає півсела.
 Хоч кума, але чортом дивиться.
 Шукала кума Юхима, а Юхим коло неї.
 Як прийшли жнива, то й жінка крива. (Як прийшла косовиця, то і жінка кородиться; прийшли жнива, ходить жінка як нежива; а як прийшла Покрова, то і жінка здорова.)
 Того добра годинка, в кого жінка Маринка.
 Той не жінка, як сім раз на день не обманить чоловіка.
 Щастя, в кого жінка Настя, а в кого Горпина — то лиха година!
 Добра мачуха, а все не рідна мати.
 Зимне тепло - як мачушине добро.
 Мати б'є, то не болить, а мачуха як подивиться, то й на душі холоне.
 Мати голівоньку мне - пригладжує, а мачуха миє - прискубує.
 Мати дітей пушить, а мачуха сушить.
 Мати рідна б'є - так гладить, а мачуха і гладить - так б'є.
 Мачуха пасинкові на волю давала: хочеш льолю купи, хочеш - голий ходи.
 Мачуха хоч би навіть з цукру, а все ж гірка.
 Дядько - не батько, а тітка - не мати.
 Без батька - пів сироти, а без матері - вся сирота.
 Головонька наша бідна, що в нас матінка не рідна.
 Дитина хоч кривенька, та батькові-матері миленька.
 Материн гнів, як весняний сніг: рясно випаде, та скоро розтане.
 Мати з сином лається — за піч береться, з зятем — за клямку.
 Нема цвіту кращого від маківочки, нема роду милішого від матіночки.
 Не та мама, що народить, а та, що до розуму доводить.
 Рада б мати для дітей небо прихилити та зорями вкрити.
 Рідної матері слівце — як літне сонце: бо хоча й єсть не раз на світі хмаренько, а все-таки від нього тепленько.

Тоті цвіти красні, котрі зацвітають, тоті діти щасні, котрі матір мають.
Мати сама не з'їсть, а дітей нагодує.
Материнська молитва із дна моря підіймає.
Без матері і сонце не гріє.
Без матки нещасливі дітки.
Голівонька наша бідна, що в нас матінка нерідна.
Кожна мати свою дитину хвалить, а чужу ганить.
Куля мине, а материне слово не мине.
Любов матірня й на віддалі гріє.
Людам, як болото, а матері, як золото.
Матері ані купити, ані заслужити.
Мамина лайка — байка, а битва — молитва.
Мати годує дітей, як земля людей.
Мати з хати — горе в хату.
Найгірша мати хоче мати найліпші діти.
Тільки в світі правди, що рідная мати.
Немає тих яток, де продають рідних маток. (Нема такого краму, аби купив тата й маму.)
Одна мати — вірна порада.
При сонці тепло, при матері добро.
Сльози матері даремно ніколи не пропадають.
Чого мама научить, те й дочка знає.
Чого не дала мама, того не купиш і в пана.
Яка вода, такий млин, яка мати, такий син.
Вдовине горе кожен знає, а не кожен про вдову дбає.
Зимове сонце - як вдовине серце.
Як у мене є бабуся, я нічого не боюся.
Голод – не тітка.

Додаток Б

Прислів'я, які вербалізують концепт WOMAN в англійській мові

A house well-furnished makes a woman wise.

Hell has no fury like a woman scorned.

Man, woman, and devil, are the three degrees of comparison.

Men make houses, women make homes.

There was never a conflict without a woman.

Who has a woman has an eel by the tail.

Women in mischief are wiser than men.

Women's counsel is cold.

A woman has the last word.

You can never tell about women, but if you can, you shouldn't.

If you refuse to marry a woman with a defect, you will end up marrying a woman with two.

The world is full of wicked women.

The proof of gold is fire; the proof of a woman, gold; the proof of a man, a woman.

When a woman wears the breeches, she has a good right to them.

A woman's beauty is like a spring flower, but her purity is like a star in the sky.

A cheerful woman is a joy in life.

Woman be forgetful, children be unkind.

A woman will laugh in your face and cut your throat.

A mill, a clock, and a woman always want mending.

Women are necessary evils.

The woman who deliberates is lost.

A whistling woman and a crowing hen is neither fit for God nor men.

Two women placed together make cold weather.

There's neither grace nor savour in a kiss when a woman begs it.

There's no mischief in the world done, but a woman is always one.

A virtuous woman, though ugly, is the ornament of the house.

A fair woman without virtue is like palled wine.

A woman that paints, puts up a bill to let.

Silence is the best ornament of a woman.

Weal and women cannot pan, but woe and women can.

Women must have their wills while they live, because they make none when they die.

Men have many faults, women only two; there's nothing good they say and nothing good they do.

A woman feels where a man thinks.

A woman's advice is a poor thing but he is a fool who does not take it.

A ship and a woman are ever repairing. (A ship and a woman always can be improved.)

A woman's advice is best at a dead lift.

A woman is known by her walking and drinking.

A woman is to be from her house three times: when she is christened, married and buried

A married woman has nothing of her own but her wedding ring and her hair lace.

Woman and wine, game and deceit, make our wealth small and our wants great.

A young man and an old woman - of the Devil's making.

Marriage was made for man, but woman was made for marriage.

Venom is the doing of woman.

Revenge is womanish.

As the good man said, so say we. But as the good woman said, so it must be.

A woman's "nay" is a double yea, they say.

An angry man is a Devil, an angry woman a Hell.

A man must fear a woman and thunder.

A woman's mind and winter wind change often.

A woman needs but to look on her apron string to find an excuse.

A woman, an ass, and a walnut tree, the more you beat them, the better they will be. (A spaniel, a woman and a walnut tree, the more they're beaten the better they be.)

Trust not to a horse's foot, a hound's tooth or a woman's faith.

A woman and a cherry are painted for their own harm.

A pretty woman and a lace dress are always getting hooked by the way.

No serpent so cruel as a woman when she has caught an ire.

No war without a woman.

You may as well turn the wind as a woman.

Between a woman's "yes" and "no" there isn't room for a pin to go.

A woman and a looking-glass are always in danger.

Women's jars breed men's wars.

A modest lawyer, a silent woman, a paradox in nature.

Never wrath so great but a woman may appease it.

Three unreliable things: a horse's health, a woman's word, and a boy's love.

Woman's tears are a fountain of craft.

The wisdom of a woman is wonderful to hear. (Meant ironically).

A woman should be seen, not heard.

Woman's tongues are longer than their arms.

A woman's strength is in her tongue.

A woman's tongue runs before her actions.
 A gossiping woman talks of everybody, and everybody of her.
 There's but three steps to a woman's bed: liking, alone and consent.
 (Man's work is from sun till moon,) a woman's work is never done.
 Woman should leave after her reproaches.
 A woman without children doesn't know what love is.
 A woman is smart if she can distinguish her skirt from his trousers.
 It is as great a pity to see a woman weep, as to see a goose go barefoot.
 There never was evil without a female at some end.
 Woman to man is either a God or a wolf.
 There is no felony that women cannot think.
 An untoward girl makes a good woman.
 For though the husband be belied, the world will be o'th woman's side.
 The tongue is the very last means a woman has of making herself understood with her husband.
 The three dearest of things: hen's eggs, pork and old woman's praise.
 A black woman has turpentine inside.
 An ugly woman is a disease of the stomach; a handsome woman is a disease of the head.
 A foolish woman is known by her petticoats, showing her wealth by the number she possesses.
 A fair woman without virtue is like palled wine.
 An old woman is better than saltpeter for making gunpowder.
 Old woman's luck - wind in the face.
 A woman is no older than she looks.
 A fair woman and a slashed gown always find some nail in the way.
 A woman hath none other weapon but her tongue.
 A woman's tongue runs before her actions.
 There is nothing more vicious than a woman's temper except, maybe, a woman's tongue.
 Woman and wine, game and deceit, make our wealth small and our wants great.
 A promiscuous woman won't have children.
 Bad words make a woman worse.
 A wicked woman and an evil is three-half-pence worse than the Devil.
 A woman is an angel at ten, a saint at fifteen, a Devil at forty and a witch at fourscore.
 Treat a woman like a thoroughbred and she won't become a nag.
 Never wrath so great but a woman may appease it.
 Three are wily: a fox, a friar and a woman.
 A woman hath nine lives and a cat so many.
 A good mother doesn't say, "Do you want?", but gives right away.
 He that would the daughter win must with the mother first begin.
 Like mother, like daughter.
 Mother's darlings are but milksop heroes.

Choose a good mother's daughter, though her father were the Devil.
 A father's blessing bigs (builds) the house; a mother's curse can ding (overthrow) it down.
 An ounce of mother-wit is worth a pound of clergy.
 He that will not be ruled by his own dame, shall be ruled by his stepdame.
 A child may have too much of his mother's blessings.
 Mother-in-law and daughter-in-law are a tempest and hailstorm.
 She is well married who has neither mother-in-law nor sister-in-law by her husband.
 A fond mother breeds mischief.
 A child that has lost his mother, his help is behind.
 Bachelor's wives and maid's children are always well taught.
 A light heeled mother makes a heavy-heeled daughter.
 A man, who married a widow with three daughters has got three back doors. / He that marries a widow with three daughters marries four thieves.
 There be three things that never come to no good; Christmas pigs, Michaelmas fowls, and parsons' daughters.
 When the daughter is stolen shut Pepper gate (eastside of the city of Chester).
 The good wife would not seek her daughter in the oven unless she had been there herself.
 I've cured her from lying in the hedge, said the good man, when he had wed his daughter.
 Two daughters and a backdoor are three stark thieves.
 Marry your daughters betimes lest they marry themselves.
 If you would have a wife, marry one who has been a good daughter.
 Daughters and dead fish, we find, are not keeping wares.
 A beautiful wife and a back door often make a rich man poor.
 If you refuse a wife with one fault, you will take one with two.
 The presbyter's wife had rather see her husband in his shirt than in his surplice.
 You should choose you a wife on Monday and not on Sunday.
 A whore, she is neither wife, widow, nor maid.
 He that lets his horse drink at every lake, and his wife go to every wake shall never be without a whore and a jade.
 A denk (neat, trim) maiden makes a dirty wife.
 A good wife and a good cat are best at home.
 When a husband drinks to the wife, all would be well; when a wife drinks to her husband all is well.
 A wife brings but two good days: her wedding day and her death day.
 Blame yourself if your wife be with bairn.
 There's a tough sinew in an old wife's heel.
 He who doth an old wife wed must eat a cold apple as he goes to bed.
 A grunting horse and a groaning wife seldom fail their master.
 Sorrow and evil life maketh soon an old wife.
 Never look for a wife, till you have a house and a fire to put her in.

There is but one good wife in the world (country) and every man thinks he has her.
What should be done with an old wife but make gunpowder of her?
A man may not thrive except his wife let him.
The good wife wears the breeches, the good man the horns.
What 's my wife's is mine, what's mine, is my own.
A witch is a fit wife for a conjuror.
He that makes his wife his master must be set a-grazing.
Never seek a wife till you ken (know) what to do with her.
A jealous wife is a very witch.
Three things drive a man out of his house - smoke, rain and a scolding wife. (Three things drive a man out of his house: smoke, a leaky roof and a wicked wife.)
Never be so mad or so drunk as to tell your wife your will.
The cunning wife makes her husband her apron.
He that tells his wife news, is but newly married.
Who slanders his wife, insults himself.
A rope is strong, a maid draws stronger.
Maidens should laugh softly that men hear them not.
He who marries a maiden marries a poke full of pleasure. He who marries a widow marries a poke full of pleas, to be sure!
Maidens should be meek, while they be married.
All maids are mad till they be married.
Maids want nothing but husbands, and when they have them they want everything.
He that woos a maid must come seldom in her sight. But he that woos a widow must woo her day and night.
A maid that laughs is half taken.
Do as maids do, say no and take it.
A maid oft seen, a gown oft worn are disesteem'd and held in scorn.
Marry your son when you will, your daughter when you can.
Teach your grandmother to sup sour milk.
The grandmother's correction makes no impression.